

„Biuletyn Nauczycieli Bibliotekarzy” jest inicjatywą społeczną.
Wszystkie prace związane z jego redakcją są wykonywane bezpłatnie.
Redakcja nie wypłaca honorariów autorskich.

Za treść i zawartość poszczególnych tekstów odpowiadają ich Autorzy.
Poglądy zawarte w artykułach i materiałach są osobistymi przekonaniem Autorów
i nie zawsze pokrywają się z opiniami Redakcji.

Na łamach niniejszego numeru wykorzystano zdjęcia z serwisu Pixabay (licencja CC0).

Biuletyn jest publikowany na licencji

Creative Commons. Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 3.0

Od Redakcji

.....4

Biblioteki dla Niepodległej

- Marta Truszczyńska, Anna Walska-Gołowska, Aldona Kruk, Renata Królikowska** *Sto lat wolności – wybrane wydarzenia w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. H. Kołłątaja w Krakowie*.....5
- Marzena Sula-Matuszkiewicz, Katarzyna Bartuś** *Gra o wielką stawkę. Niepodległość jako temat edukacyjnej gry miejskiej*.....10
- Alina Dyrek** *Graj, baw się i zdobywaj wiedzę. O 100-leciu odzyskania niepodległości przez Polskę inaczej*.....14
- Katarzyna Figurska, Monika Wachowicz** *Do twarzy Ci z Niepodległą. Sprawozdanie z obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi*19
- Monika Szczerbacz** *Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie w hołdzie Niepodległej. Kalendarium działań*.....22
- Anna Marcol** *Jubileusz z Niepodległą*.....25
- Maria Klimuk, Hanna Trybińska** *Niepodległościowe wydarzenia w Bibliotece Szkoły Podstawowej nr 11 w Elblągu*28
- Renata Andrzejewska** *Myśli i słowa niepodległości*.....32
- Marcin Żynda** *Bibliografia z okazji stulecia odzyskania niepodległości*35

Materiały

- Sylwia Pyrtek** *Wychowanie patriotyczne – tradycja i wyzwania współczesności. Zestawienie bibliograficzne w wyborze*37

Obchody 100-lecia odzyskania niepodległości będą trwały przez kolejne lata. Zgodnie z nowelizacją uchwały Rady Ministrów Program Wieloletni „Niepodległa” został przedłużony do 2022 roku. W załączniku do uchwały czytamy: *Sześćoletni okres realizacji Programu wynika z założenia, że odzyskanie niepodległości przed stu laty nie było wydarzeniem jednorazowym, ale procesem. Pozwala on na przypomnienie i upamiętnienie szeregu wydarzeń, które wpłynęły na kształtowanie się Polski Niepodległej, w tym na zwrócenie uwagi na rocznice świętowane do tej pory jedynie regionalnie i lokalnie**.

Wokół tematyki niepodległościowej w ostatnich latach koncentrowała się polityka oświatowa państwa (*Rok dla Niepodległej, Rok Niepodległej*), a w wieloletnie świętowanie włączyły się także biblioteki szkolne i pedagogiczne. Na łamach ósmego rocznika „Biuletynu Nauczycieli Bibliotekarzy” zebraliśmy relacje z dotychczasowych przedsięwzięć, którymi Autorzy zdecydowali się podzielić. Mamy nadzieję, że staną się one inspiracją i bazą pomysłów dla innych.

Zapraszamy do lektury!

Redakcja BNB

* Program Wieloletni NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022. Załącznik do uchwały nr 111/2018 Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 2018 roku [online]. Data dostępu: 27.06.2019. Dostęp w WWW: <https://niepodlegla.gov.pl/bip/wp-content/uploads/sites/2/2018/09/PW-Niepodleg%C5%82a-sierpie%C5%84-2018.pdf>.

Marta Truszczyńska

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Anna Walska-Gołowska

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Wydział Filologiczny

Aldona Kruk

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie Filia w Nowej Hucie

Renata Królikowska

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie Filia w Proszowicach

Sto lat wolności – wybrane wydarzenia

w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. H. Kołłątaja w Krakowie

Biblioteki pedagogiczne jako placówki oświatowe podejmują wielokierunkowe działania w celu zachowania pamięci o przeszłości, budowania szacunku dla dziedzictwa polskiej kultury i poczucia społecznej odpowiedzialności za przyszłość. Wspomagają działalność wychowawczą i dydaktyczną nauczycieli, mając na uwadze znaczenie edukacji historycznej i patriotycznej w kształtowaniu postaw obywatelskich młodego pokolenia. Organizują przedsięwzięcia edukacyjne i upowszechniają informacje o publikacjach promujących wiedzę o regionie i historii narodu. Wszelkie działania podejmowane są z uwzględnieniem podstawy programowej, polityki oświatowej państwa oraz rocznic i wydarzeń upamiętnianych w danym roku przez Sejm.

W związku z rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości przypadającym w 2018 roku Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. H. Kołłątaja w Krakowie zorganizowała różnorodne wydarzenia o charakterze edukacyjnym. W ramach wspomaganie pracy nauczycieli przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych, a także realizacji kierunków polityki oświatowej państwa na rok szkoły 2018/2019¹ w październiku 2018 roku w Bibliotece odbyła się konferencja *W świecie wartości dziecka*. Współorganizatorem i partnerem wydarzenia była Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci w Wiekach Przedszkolnym. Zaproszenie do przygotowania referatów przyjęły: dr hab. Krystyna Zabawa, prof. Akademii Ignatianum w Krakowie; redaktor naczelna Wydawnictwa Literatura Wiesława Jędrzejczykowa; psycholog, dyrektor SPPP dla Dzieci w Wiekach Przedszkolnym Wanda Papugowa; dr Magdalena Kozak, pracownik naukowo-dydaktyczny Wydziału Filozoficznego Akademii Ignatianum w Krakowie. Tematyka wartości od zawsze zajmowała ważne miejsce w dyskusjach pedagogicznych i społecznych, dlatego wydarzenie spotkało się z pozytywnym odbiorem ze strony nauczycieli, wychowawców, bibliotekarzy, pedagogów, psychologów, osób stanu duchownego, studentów.

¹ 100 rocznica odzyskania niepodległości – wychowanie do wartości i kształtowanie patriotycznych postaw uczniów. Źródło: MEN [on-line]. [Dostęp: 26.04.2019]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.gov.pl/web/edukacja/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-20182019>.

Konferencja *W świecie wartości dziecka*. Fot. K. Kierc.

Dla miłośników wierszy w listopadzie 2018 roku przygotowano wieczór *Poezja patriotyczna: inne spojrzenie*. Z okazji 100. rocznicy odzyskania przez Polskę Niepodległości poświęcono 100 minut na czytanie utworów dedykowanych naszej Ojczyźnie. Uczestnicy interpretowali teksty wielu poetów m.in. Wacława Potockiego, Jana Andrzeja Morsztyna, Ignacego Krasickiego, Franciszka Zabłockiego, Adama Mickiewicza, Adama Asnyka, Jana Kasprówicza, Edwarda Słońskiego, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Władysława Broniewskiego, Wisławy Szymborskiej, Czesława Miłosza, Zbigniewa Herberta, Ernesta Brylla oraz gościa specjalnego Ewy Borowiejskiej. Oprócz lektury tekstów poetyckich toczyły się rozmowy o tym, co współcześnie oznacza patriotyzm i jak przekazywać dawne ideały następnym pokoleniom.

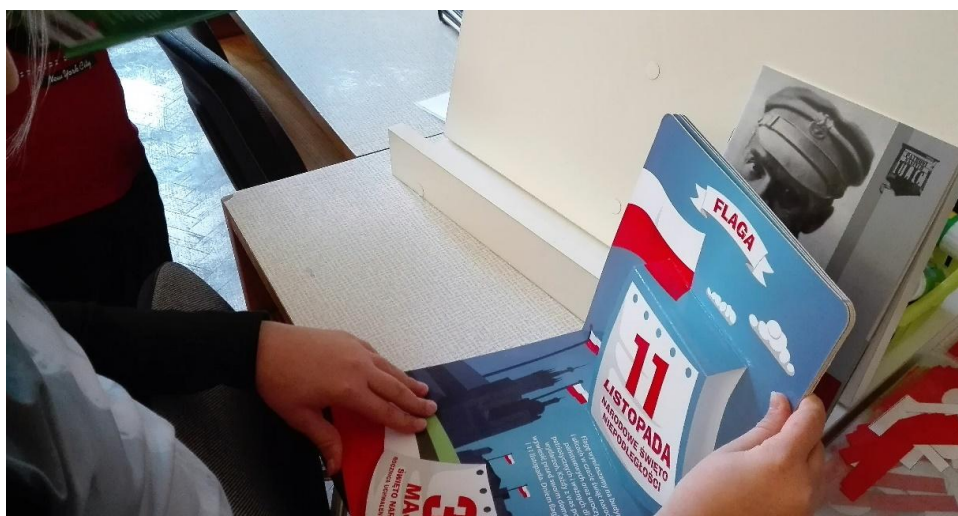
Wieczór poezji *Poezja patriotyczna: inne spojrzenie*. Fot. M. Ślusarek.

Na szczególną uwagę zasługują warsztaty pod nazwą *Edukacja patriotyczna* poświęcone polskim symbolom narodowym, jakimi są godło, flaga i hymn. W czasie zajęć prezentowano film edukacyjny, dyskutowano o historii naszego kraju, układano puzzle tematyczne, a na zakończenie tworzone i ilustrowano książki do wybranego wiersza polskiego poety.

Warsztaty *Edukacja patriotyczna*. Fot. K. Kierc.

Organizowano lekcje z zakresu edukacji czytelniczej i patriotycznej z wykorzystaniem TIK poświęcone postaci Marszałka Piłsudskiego pod tytułem *Wielcy Polacy: Marszałek Józef Piłsudski*. Dzięki prezentacji multimedialnej uczniowie poznawali liczne ciekawostki z życia Marszałka, utrwalali wiedzę na temat symboli narodowych i święta niepodległości. W interaktywnym quizie z wykorzystaniem platformy *Kahoot* sprawdzali nabyte wiadomości. Na koniec spotkania wykonywali papierowe kotyliony.

Lekcja *Wielcy Polacy: Marszałek Józef Piłsudski*. Fot. K. Kierc.

W stałej ofercie Biblioteki znajdują się również edukacyjne gry miejskie *100 lat temu w Krakowie... odkrywamy tajemnice* oraz *Jak przeżyć I wojnę światową w Krakowie?* W roku jubileuszowym cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, którzy aktywnie w nich uczestniczyli².

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie wraz z filiami w Nowej Hucie, Miechowie, Proszowicach, Suchej Beskidzkiej zorganizowała Międzyfilialny Konkurs Literacki pod nazwą *Ta, co nie zginęła*. Adresatami byli uczniowie klas 6 i 7 szkół podstawowych z powiatów: krakowskiego, miechowskiego, proszowickiego i suskiego oraz miasta Kraków.

Celami konkursu było upowszechnianie i popularyzacja wiedzy dotyczącej historii Polski, zachęcenie młodzieży do rozwijania zdolności literackich oraz doskonalenia warsztatu pisarskiego, uwrażliwienie uczniów na wspólne świętowanie znaczących dla naszego narodu rocznic. Zadanie konkursowe polegało na przygotowaniu poetyckiej wypowiedzi na temat patriotycznych wydarzeń związanych z odzyskaniem niepodległości przez Polskę w 1918 roku.

Konkurs spotkał się z zainteresowaniem ze strony Małopolan. Wzięli w nim udział uczniowie z trzydziestu szkół, łącznie nadesłano sto dwadzieścia prac. Jury, w składzie którego zasiadali poloniści, poeci, językoznawcy, bibliotekarze wyłoniło ośmiu laureatów, a siedemnastu uczniom przyznało wyróżnienia. Przy wyborze najlepszych wierszy komisja brała pod uwagę poprawność językową, poziom literacki, oryginalność oraz wrażliwość artystyczną. Uczniowie zaprezentowali wysoki poziom przygotowanych utworów, dlatego oprócz nagrodzonych i wyróżnionych wszyscy uczestnicy konkursu otrzymali pamiątkowe dyplomy i upominki w postaci książek.

Uroczyste wręczenie nagród laureatom odbyło się 18 grudnia 2018 roku w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Krakowie. Podczas spotkania wybrzmiały wiersze finalistów, odczytane przez dyrekcję oraz nauczycieli z Biblioteki. Wydarzenie uświetniło wspólne śpiewanie pieśni i piosenek patriotycznych przy akompaniamencie gitary. W tym celu pracownicy Biblioteki przygotowali specjalne pamiątkowe śpiewniki dla wszystkich uczestników spotkania.

To wydarzenie zwińczyło obchody roku Jubileuszu odzyskania przez Polskę Niepodległości w naszej Bibliotece.

Finał Międzyfilialnego Konkursu Literackiego *Ta, co nie zginęła*. Fot. K. Kierc.

²Gry miejskie opisano w artykule M. Suli-Matuszkiewicz i K. Bartuś.

STRESZCZENIE:

Placówki oświatowe, do których zaliczają się biblioteki pedagogiczne wspomagają działalność szkół i innych instytucji. Realizują różnorodne projekty, w tym z zakresu edukacji historycznej i patriotycznej, odpowiadając tym samym na kierunki wytyczone w podstawie programowej, polityce oświatowej państwa oraz obchody rocznicowe. W artykule opisano wybrane inicjatywy zorganizowane w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. H. Kołłątaja w Krakowie związane z obchodami stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę.

SŁOWA KLUCZOWE:

biblioteka pedagogiczna, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, edukacja historyczna, Rok Jubileuszu 100-lecia Odzyskania Niepodległości przez Polskę.

Marzena Sula-Matuszkiewicz, Katarzyna Bartuś

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Gra o wielką stawkę

Niepodległość jako temat edukacyjnej gry miejskiej

Cyfrowe pokolenie stymulowane nieustannie zaawansowaną technologią oczekuje również od szkoły atrakcyjnych form przekazu treści. Chcąc zachęcić uczniów do aktywnego udziału w procesie edukacyjnym nauczyciele poszukują nowatorskich metod, które sprzyjają kształceniu zainteresowania określonym problemem i budowaniu odpowiedniego poziomu motywacji do jego rozwiązania. W przypadku wychowania patriotycznego idealnym sposobem na aktywizację uczniów wydaje się organizowanie zajęć dydaktycznych w formie gier miejskich.

Edukacyjne gry niedocenioną formą nauczania

Uczenie przez zabawę jest jedną z najbardziej efektywnych form kształcenia nowych umiejętności i utrwalania zdobytej wiedzy. Stąd obecnie duża popularność gier miejskich i terenowych, ponieważ tkwi w nich niedoceniany potencjał dydaktyczny i wychowawczy. Edukacyjne gry są nie tylko atrakcyjną dla ucznia formą przyswajania wiedzy, ale również aktywnym sposobem spędzania czasu i budowania relacji z rówieśnikami. Wymagają zaangażowania w pracę zespołu, motywują uczniów do współpracy, uczą logicznego myślenia i szybkiego podejmowania decyzji. Gry miejskie czy terenowe opierają się także na idei nauczania uwzględniającego zróżnicowane zdolności uczniów. Idea ta wyraża przekonanie pedagogów i socjologów, że „społeczna różnorodność jest pożądana nie tylko w szkole, ale i w klasie”¹. Różnorodność dotyczy zdolności i możliwości uczniów tworzących konkretny zespół lub grupę, której praca jest efektem działań jednostek o zróżnicowanych poziomach inteligencji, talentów i odmiennych umiejętnościach. W tej różnorodności tkwi potencjał i siła, co można odkryć szczególnie w pracy zespołowej nad rozwiązywaniem zadań w poszczególnych punktach gry miejskiej.

Istotną kwestią jest również element wychowawczy gier edukacyjnych. Zazwyczaj zadania składające się na fabułę gry odnoszą się do procesu dydaktycznego i oscylują wokół wiedzy i umiejętności, które nauczyciel uczynił celem procesu nauczania. Właśnie ta wiedza jest przedmiotem przekazu, utrwalania lub sprawdzania przez nauczyciela. Istnieje jednak wiele innych procesów, które zachodzą w płaszczyźnie osobowej i stosunków międzyludzkich, a które stanowią przedmiot zainteresowania kierunku: pedagogika grupy. W obszarze doznań osobistych, uczestnicy gier przeżywają sytuacje subiektywnie, czyli doznają innych niż pozostali uczuć, skojarzeń, wspomnień itp. To wszystko składa się na tzw. „własny bagaż psychiczny”². Na płaszczyźnie stosunków międzyludzkich rodzą się wzajemne uczucia, postawy i uprzedzenia, style współpracy i dominacji. Te wszystkie doświadczenia nie są wymierne dla procesu dydaktycznego, ale jakże ważne dla kształtowania społecznych kompetencji młodego pokolenia. W tym przypadku można mówić o realizacji „ukrytego” planu wychowawczego.

¹L. Cohen, L. Manion, K. Morrison. *Wprowadzenie do nauczania*. Poznań cop. 1999, s. 238.

²E. Wójcik. *Metody aktywizujące w pedagogice grup*. Wyd. 2 popr. Kraków 2008, s. 7.

Na aspekt wychowania w szkole składa się również konieczność kształcenia określonych postaw patriotycznych uczniów, co stanowi duże wyzwanie dla umiejętności dydaktycznych nauczycieli. To właśnie pedagodzy są zobligowani do kształcenia u młodzieży postawy szacunku dla wielkiej i małej Ojczyzny, dla dóbr kultury, historii własnego regionu i pamięci o przeszłości narodowej. Przekazanie wiedzy w tym zakresie jest znacznie łatwiejsze niż kształcenie pożądanych postaw wobec tych wartości, które często przez dzieci są niezrozumiałe i nieuznawane za ważne i ciekawe. I tutaj na pomoc nauczycielom przychodzą ...emocje. Przyjemne odczucia pozytywnie wpływają na percepcję i działania. Emocje wprowadzają „modalność organizacji naszego mózgu”³. Uczniowie wykazują większe zainteresowanie danym problemem, kiedy związane są z nim miłe doznania. Gry miejskie i terenowe dostarczają uczniom wielu przeżyć i pozwalają doświadczyć różnorodnych emocji, które motywują ich do dobrowolnego udziału w tych przedsięwzięciach patriotycznych, postrzeganych przez uczniów jako atrakcyjne formy spędzania czasu, a nawet konkurencyjne wobec magii wirtualnej rzeczywistości.

Niepodległa na wesoło

Mając na uwadze te liczne edukacyjne zalety gier miejskich nauczyciele Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie zdecydowali o wyborze takiej formy działań dydaktycznych w zakresie realizowanego programu edukacji patriotycznej. Setna rocznica odzyskania niepodległości przez Polskę w sposób szczególny obliżowała do zorganizowania przedsięwzięć o charakterze patriotycznym adresowanych do młodzieży szkolnej.

W roku 2018 PBW we współpracy ze Stowarzyszeniem Oświaty i Kultury Polskiej oraz z Muzeum Historycznym Miasta Krakowa przygotowała dla młodzieży amerykańskiej Polonii grę *Biało-czerwona kokardka*. Fabuła gry nawiązywała do historii walki narodowyzwoleniczej – insurekcji kościuszkowskiej i Wielkiej Wojny. To właśnie do Krakowa, dzięki spiskowi Antoniego Stawarza, już w październiku 1918 roku zawitała wolność. Młodzież polonijna miała okazję poznać tę zapomnianą postać historyczną i wydarzenia, które sto lat temu rozegrały się na Rynku krakowskim, biorąc czynny udział w przygotowaniu dla polskich żołnierzy biało-czerwonych kokardek, zastępujących austriackie „bączki”. Miejszem dla tej sceny był krakowski Ratusz, do którego sto lat temu przylegał odwach, gdzie Polacy pod dowództwem Stawarza dokonali przejęcia władzy od Austriaków. Postacią historyczną bardziej znaną amerykańskiej Polonii okazał się Tadeusz Kościuszko, będący bohaterem narodowym zarówno polskim, jak i amerykańskim. Przyjaciół Thomasa Jeffersona doczekał się licznych pomników w wielu amerykańskich miastach, czym byli zaskoczeni uczestnicy gry pochodzący z USA.

Odkrywamy tajemnice Krakowa. Gra miejska dla młodzieży Polonii amerykańskiej. Fot. M. Jesionek.

Kuryerzy Niepodległości. Gra miejska dla mieszkańców Krakowa. Fot. K. Stasiak.

³K. Oatley, J. M. Jenkins. *Zrozumieć emocje*. Warszawa 2003, s. 284.

Kolejne przedsięwzięcie zrealizowane w ramach obchodów jubileuszu odzyskania niepodległości było skierowane do mieszkańców Krakowa. W grze miejskiej *Kuryerzy Niepodległości* przygotowanej wspólnie z pracownikami Muzeum Historycznego Miasta Krakowa wzięły udział rodzinne zespoły krakowian. Trudność w przygotowaniu gry dla tak specyficznego adresata polegała na opracowaniu różnorodnych zadań, tak aby były atrakcją zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych. Uczestnicy tej imprezy stali się świadkami wydarzeń, jakie rozgrywały się w Krakowie w latach 1914-1918 i zostali zaangażowani w działania na rzecz pożytku publicznego. Aktywnie uczestniczyli w pracach Książęco-Biskupiego *Komitetu Pomocy* dla Dotkniętych Klęską Wojny, czuwali nad pozytywnym rozwojem idei Wielkiego Krakowa, wspomagali rodziny poległych legionistów, wykazywali inwencję w przygotowaniu medykamentów dla chorych żołnierzy i niekiedy z trudem zdobywali reglamentowany chleb.

Te rodzinne zmagania były okazją do radosnego świętowania *Niepodległej*, nauki narodowej historii i wspólnego spędzania wolnego czasu.

Role-Playing Games, czyli „I ja tam byłem...”

Gry miejskie często nawiązują do Role-Playing Games, gdzie uczestnicy wcielają się w fikcyjne postaci. Ten element zabawy kształtuje umiejętności aktorskie, rozbudza wyobraźnię i ekspresję. Rodzajem Playing Games są również gry zręcznościowe.

Istotnym działaniem decydującym o skuteczności takiej formy jest stawianie na ludzką ciekawość, dla której optymalnymi warunkami rozwoju są możliwości eksperymentowania, osobistego zaangażowania i interaktywność. Na nich opiera się idea organizowanych w PBW w Krakowie kolejnych gier, będących w stałej ofercie edukacyjnej i nawiązujących do historii walki o niepodległość: *100 lat temu w Krakowie... Piłsudski w Krakowie* oraz *Jak przeżyć I wojnę światową w Krakowie*.

Pierwsza propozycja zajęć, adresowana do uczniów szkół podstawowych, poświęcona jest postaci Józefa Piłsudskiego i jego związków z Krakowem oraz historii legionów. *Jak przeżyć I wojnę światową w Krakowie* to z kolei okazja do poznania przez młodzież szkolną realiów życia mieszkańców Krakowa w latach 1914-1918 oraz historii sztuki tego okresu. Uczniowie muszą rozwiązać problem braku żywności, chorób panujących w mieście, zorganizować werbunek legionistów, zdobyć odwagę, ale mogą również odpocząć od trudów wojennych uczestnicząc w wystawach ekspresjonistów i narodzinach formizmu w sztuce. Punkty gry zorganizowane są w obiektach muzealnych, zabytkowych, pamiętających wydarzenia Wielkiej Wojny. Pomocą w poprawnym wykonaniu zadań służą materiały będące kopią ówczesnych dokumentów: kartki żywnościowe, obwieszczenia i reskrypty Urzędu Miasta Krakowa, zdjęcia ówczesnych szpitali wojskowych i artykuły *Ilustrowanego Kuryera Codziennego*.

Inscenizacja posiedzenia sztabu wojskowego. Fot. M. Stachurska.

Wykorzystanie technologii 4D w grze miejskiej. Fot. M. Stachurska.

Przedstawione propozycje dydaktyczne wykorzystują właśnie Role-Playing Games. Uczniowie aranżują posiedzenie sztabu wojskowego, wymarsz I Kompanii Kadrowej, wcielają się w rolę marszanda, zostają poddani testom na potrzeby werbunku w szeregi legionistów oraz muszą wykazać się umiejętnościami strzeleckimi i w zakresie sprawowania opieki medycznej. Właśnie te zadania są entuzjastycznie realizowane przez uczniów.

Może dlatego, że dzięki grze dramowej dziecko osiąga poczucie wolności w realizowaniu własnych pomysłów, uruchamia wyobraźnię i realizuje naturalną potrzebę aktywności twórczej. Inscenizacje zachęcają uczniów do oryginalności, pomagają zaspokoić osobiste aspiracje, co ma ogromne znaczenie dla właściwego rozwoju osobowości.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Krakowie, w ramach realizowanego programu edukacji patriotycznej, proponuje gry miejskie dostosowane do różnych odbiorców. Taka forma aktywności i zdobywania wiedzy historycznej sprawdza się na wszystkich szczeblach edukacyjnych, zarówno w nauczaniu początkowym, jak i w liceum, jest również świetną ofertą dla środowiska lokalnego.

Bibliografia:

1. Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. *Wprowadzenie do nauczania*. Poznań cop. 1999. ISBN 83-7150-504-3.
2. Oatley, K., Jenkins, J.M. *Zrozumieć emocje*. Warszawa 2003. ISBN 83-01-14062-3.
3. Way, B. *Drama w wychowaniu dzieci i młodzieży*. Wyd. 2. Warszawa 1995. ISBN 83-02-05799-1.
4. Wójcik, E. *Metody aktywizujące w pedagogice grup*. Wyd. 2. Kraków 2008. ISBN 978-83-89947-61-1.

STRESZCZENIE:

W artykule omówiono znaczenie gier w edukacji patriotycznej i nauczaniu historii. Zaprezentowano gry miejskie zorganizowane i przeprowadzone przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Krakowie z okazji stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę.

SŁOWA KLUCZOWE:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, gra miejska, gra terenowa, Role-Playing Games, RPG, edukacja patriotyczna, oferta edukacyjna.

Alina Dyrek

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu

Graj, baw się i zdobywaj wiedzę

O 100-leciu odzyskania niepodległości przez Polskę inaczej

Zastanawiając się, jak przeprowadzić w naszej bibliotece obchody 100-lecia odzyskania niepodległości przez państwo polskie, zadałyśmy sobie pytanie: co zrobić, by w organizowanych w DBP wydarzeniach dominowały pozytywne emocje – dumą i podziw dla osiągnięć Polaków i Polek w latach odbudowy ojczyzny? Jak przeprowadzić zajęcia z dziećmi i młodzieżą, aby zaciekawić, wzbudzić dyskusję i odsonić karty historii, o których wiedzą nieliczni?

Przygotowanie zajęć dotyczących 100-lecia odzyskania niepodległości wpisało się bardzo dobrze w temat przewodni **XXI Dolnośląskiego Festiwalu Nauki**, w którym wzięliśmy udział, w kategoriach **Spotkanie z historią** oraz **Moc zaklęta w słowach**. W ramach Festiwalu Nauki postawiliśmy m.in. na emocjonujące gry edukacyjne, podczas których dzieci i młodzież rozwiązywały zagadki związane z wydarzeniami dotyczącymi odzyskania przez nasz kraj niepodległości.

Wśród zorganizowanych przez nas zajęć były **Zagadki Niepodległości**, czyli spotkanie z historią w formie gry edukacyjnej, przeznaczonej dla uczniów klas 6-8 szkół podstawowych. W trakcie gry uczniowie przyjmowali role detektywów, a następnie na podstawie przygotowanych materiałów, będących świadectwem tamtych czasów, rozwiązywali szereg zagadek i quizów, dotyczących zagadnień związanych z kształtowaniem się państwowości po odzyskaniu niepodległości oraz postawy patriotycznej mieszkańców z różnych stron Polski.

Jak wyglądał przebieg gry? – na początku wprowadziliśmy uczniów w temat gry poprzez opowieść o genezie odzyskania przez Polskę niepodległości, ze szczególnym uwzględnieniem roli i ciekawostek na temat postaci, które odegrały niezwykle ważną rolę w tych wydarzeniach. Nawiązując do obchodzonego właśnie Roku Praw Kobiet, nie zapomnieliśmy wspomnieć również o postaciach kobiecych w tym gronie oraz o znaczeniu działań kobiet w ruchu niepodległościowym i w edukacji patriotycznej młodych pokoleń.

Następnym krokiem był podział uczniów na grupy 4-osobowe, rozdanie instrukcji do gry w formie książeczki wojkowej, w której opisano krótko zasady gry i w której, po każdej odgadniętej zagadce, uczniowie uzyskiwali znaczek uprawniający do przejścia do następnego zadania. Kolejne zadania zawarte w kopertach uczniowie otrzymywali od prowadzących grę. W trakcie gry uczestnicy mogli korzystać z materiałów w otrzymanych kopertach, a także z informacji zgromadzonych na plakatach umieszczonych w dwóch salach, spośród których jedna była pracownią komputerową. Każda drużyna kończyła grę po zebraniu 6 pieczętek.

Zadania, które przygotowaliśmy, uczniowie mogli wykonywać w wybranej przez siebie kolejności:

1. Zadanie interaktywne „Ojcowie niepodległości” – dopasowanie ilustracji do opisów:
<https://learningapps.org/5486307>.

- Zadanie „Legiony” – ułożenie tekstu pieśni patriotyczno/żołnierskiej z wykorzystaniem nagrań pieśni z okresu międzywojennego (<https://padlet.com/riona4/cxwihe2lu92e>) oraz przygotowanych materiałów drukowanych.

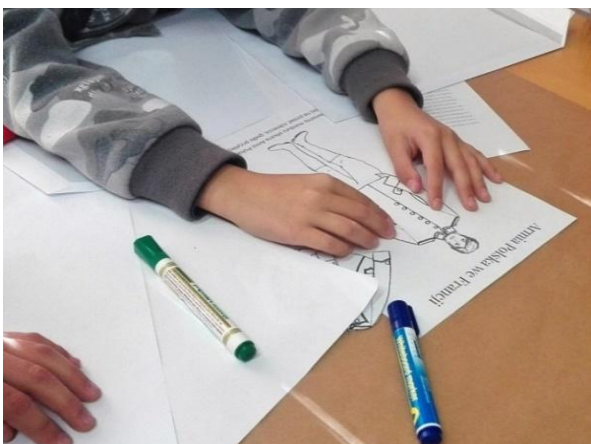

Tworzenie plakatów o Powstaniu Wielkopolskim.
Fot. Alina Dyrek i Aleksandra Nalazek.

Układanie tekstu pieśni z zadania „Legiony”.
Fot. Alina Dyrek i Aleksandra Nalazek.

- Zadanie „Powstanie” – wykonanie plakatu na podstawie przygotowanych materiałów źródłowych na temat Powstania Wielkopolskiego. Przygotowany plakat miał zawierać przynajmniej 4 ważne wydarzenia.

Dopasowywanie mundurów żołnierzy.
Fot. Aleksandra Nalazek.

Prezentacja plakatów o Powstaniu Wielkopolskim. Fot. Aleksandra Nalazek.

- Zadanie „Moda niepodległościowa” – ubranie żołnierza wylosowanej armii z lat 1918-1920 wg otrzymanych wskazówek, zgodnie z zasadami armii, w której służył.
- Zadanie „Orlęta Lwowskie” – rozwiązanie, na podstawie tekstu, interaktywnego quizu prawda-fałsz, dotyczącego walk o Lwów w latach 1918-1920: <https://learningapps.org/5571295>.
- Zadanie „Alfabet Niepodległości” – wyjaśnienie znaczenia i symboliki wybranych wydarzeń i osiągnięć z okresu międzywojennej Polski.

Tworzenie plakatu o Powstaniu Wielkopolskim. Fot. Aleksandra Nalazek.

Prezentacja plakatów o Powstaniu Wielkopolskim. Fot. Aleksandra Nalazek.

Uczestnictwo w grze wywołało wiele pozytywnych emocji i wzruszeń, zwłaszcza podczas zadania dotyczącego pieśni patriotycznych. Uczniowie też szczególnie angażowali się w tworzenie plakatu, wykorzystując tu swoje zdolności plastyczne. Byli pod wrażeniem postaw i działań uczestników Powstania Wielkopolskiego oraz najmłodszych uczestników walk o Lwów. Wyjątkowo podobały im się zadania w formie interaktywnych quizów.

Na zakończenie każda z grup przedstawiała stworzone przez siebie plakaty i opisywała wydarzenia z Powstania Wielkopolskiego, które na nich umieściła, a następnie przedstawiała wybrane przez siebie wydarzenia i osiągnięcia z okresu międzywojennego, opierając się na danych z zadania „Alfabet Niepodległości”.

Rozwiązywanie zadań z gry w „Labirynt tajemnic biblioteki”. Fot. Anna Zakrzewska.

W formie gry edukacyjnej przygotowaliśmy również zajęcia dla uczniów klas 1–3. Podczas gry „**W labiryncie tajemnic biblioteki**” uczniowie odgrywali rolę detektywów, klucząc w labiryncie bibliotecznym. Mieli za zadanie odnaleźć i rozwiązać ukryte w różnych miejscach zagadki, łamigłówki logiczne i w ten sposób wykazać się wiedzą

na temat Polski, symboli narodowych naszej Ojczyzny oraz zabytków największych miast Polski. Gra toczyła się na trzech poziomach biblioteki, uczniowie zwiedzili czytelnię, wypożyczalnię, pracownię komputerową oraz magazyn biblioteczny, który jest istnym labiryntem. Dzięki temu, uczniowie mieli też okazję zapoznać się z biblioteką jako instytucją kultury, miejscem przyjaznym dla dzieci, wyposażonym w różne źródła wiedzy i informacji.

Rozwiązywanie zagadek z gry w „Labiryncie tajemnic biblioteki”.
Fot. Anna Zakrzewska.

Gra rozpoczęła się na parterze biblioteki, gdzie uczniowie zapoznali się z jej zasadami i podzielili się na grupy. Każda grupa dostała swoje logo i kopertę z tym samym logo, do której zbierano elementy puzzli, otrzymywane za każdą rozwiązaną zagadkę, po to, aby na końcu gry ze zgromadzonych elementów puzzli wykleić obrazek, inny dla każdej grupy. Start gry nastąpił, kiedy uczniowie dostali polecenia z zagadkami. Gdy wszystkie grupy rozwiązały zadania przygotowane na jednym poziomie biblioteki, uczniowie całą klasą przechodzili na kolejny poziom. Na każdym poziomie umieszczone były strzałki i wskazówki z logiem grupy podpowiadające miejsce ukrycia zagadek.

Spośród zadań, które cieszyły się szczególnym zainteresowaniem uczniów były ćwiczenia interaktywne przygotowane w aplikacji LearningApps, w których uczniowie rozszyfrowywali hasło. Dużo emocji wzbudziło też wyszukiwanie zagadek w labiryncie bibliotecznego magazynu oraz zadanie polegające na odgadnięciu, z jakiego miasta pochodzi dany zabytek, a następnie odnalezienie danego miasta na mapie i przyklejenie miniaturki zabytku.

Podczas gry szczególny nacisk postawiliśmy na umiejętność współpracy w grupie, podejmowania wspólnie decyzji i naukę poprzez zabawę. Za swoje zaangażowanie i umiejętność współpracy w grupie uczniowie na koniec gry otrzymywali dyplom oraz drobny upominek.

Tematem następnego spotkania z historią – zajęć „**Ku niepodległości**” – postanowiliśmy nawiązać w całości do postaci, dla których walka o odzyskanie niepodległości była codziennością i które, choć nie zawsze były w pierwszym szeregu bojowników o wolność, odegrały wielką rolę – bez nich naród polski, jego kultura, tradycja i edukacja nie przetrwałyby zaborów. To o nich sam car Mikołaj I po powstaniu listopadowym pisał, że się ich lęka, ponieważ „ten szatański naród zawsze działał przez nie”. Mowa oczywiście o Polkach – organizatorach tajnej oświaty, pielęgniarkach w lazaretach, dyplomatkach, a także, o czym często się zapomina – terrorystkach i żołnierkach w męskich przebraniach, zapomnianych bohaterkach, toczących podczas zaborów podwójną walkę – o niepodległość i emancypację.

Zajęcia „Ku niepodległości” przygotowaliśmy dla uczniów klas ponadgimnazjalnych. Rozpoczęły się one od wprowadzenia ich w temat poprzez prezentację multimedialną o kobietach niepodległości (<https://www.emaze.com/@AOIQQILWO>). Wiadomości na temat walki kobiet o polskość i niepodległość oraz walki o prawa kobiet – także wyborcze, przepleciono ciekawostkami o ich życiu społecznym i osobistym. Po zapoznaniu się z prezentacją i przeczytaniu przygotowanych wcześniej materiałów oraz wyszukaniu niezbędnych informacji w Internecie – uczniowie przygotowali plakaty na temat wylosowanych postaci i przedstawili je kolegom. Plakaty były poświęcone działaczkom, które szczególnie zasłużyły się w tych czasach: Dorocie Kłuszyńskiej, Helenie Paderewskiej i Michalinie Mościckiej. Jako podsumowanie zajęć przeprowadziliśmy mini test wiedzy wykorzystując program Kahoot (<https://tiny.pl/trdrs>).

Gry edukacyjne i zajęcia to jednak nie wszystko, co przygotowaliśmy na 100-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę. Zrealizowaliśmy też inne działania – na naszej stronie „**100-lecie odzyskania przez Polskę Niepodległości**” (<https://tiny.pl/trcw6>) poświęconej obchodom, zgromadziliśmy i udostępniliśmy obszerną literaturę z naszych zbiorów, pomocną w przygotowywaniu zajęć i uroczystości upamiętniających to ważne w naszej historii wydarzenie. Dla nauczycieli zgromadzono scenariusze i konspekty dla wszystkich etapów edukacyjnych. Nie zabrakło również wiadomości na temat wychowania patriotycznego w szkole i roli literatury w edukacji patriotycznej, a także mówiących o współczesnym patriotyzmie. Strona cieszy się tak wielką popularnością, że od momentu jej założenia w styczniu 2018 roku przybyło 59488 odsoń. Wiadomości te opublikowaliśmy również w formie zestawienia bibliograficznego (<https://tiny.pl/trdc1>).

Wśród materiałów, które przygotowaliśmy z myślą o wspomoczeniu nauczycieli w przygotowaniach obchodów 100-lecia niepodległości była także tablica multimedialna, na której zgromadziliśmy informacje o rocznicy, literaturę, wiadomości historyczne, audycje radiowe i filmy: (<https://padlet.com/dbpwr/kigabdyo1ii1>). Uczniowie mogli sprawdzić, jak dobrze znają fakty związane z odzyskaniem niepodległości oraz ten okres w historii Polski poprzez udział w interaktywnym quizie (<https://tiny.pl/trdcx>).

Tegoroczne Narodowe Czytanie przypadało 8 września, a główną rolę grało w nim „Przedwiośnie” Stefana Żeromskiego. Znacznie wcześniej przygotowaliśmy materiały pomocne nauczycielom w przygotowaniu szkolnych obchodów tego święta – film z najważniejszymi cytatami z lektury, (<https://youtu.be/OtBNPv5HW3c>), quiz sprawdzający wiedzę (<https://tiny.pl/trd99>) oraz tablicę pełną niezbędnych materiałów, w których znalazły się zarówno ebooki, audiobooki, ekranizacja, streszczenia i omówienia lektury, jak również adaptacje sceniczne i biografia pisarza (<https://padlet.com/dbpwr/r6x890nfyfb>).

Biblioteki to miejsca, które aktywnie włączają się w działania edukacyjne, kulturalne i społeczne. Oprócz wypożyczania książek prowadzą akcje promujące nie tylko czytelnictwo, ale również przybliżają ogólnopolskie, jak i lokalne dziedzictwo uczniom oraz wspomagają w tym względzie nauczycieli. Dzięki temu stają się kanwą dla wielu niekonwencjonalnych działań, podążając za nowymi trendami i technologiami w edukacji.

STRESZCZENIE:

Autorka artykułu relacjonuje gry edukacyjne związane z tematyką niepodległościową przeprowadzone w ramach XXI Dolnośląskiego Festiwalu Nauki. Nawiązuje także do innych przedsięwzięć podjętych przez Dolnośląską Bibliotekę Pedagogiczną we Wrocławiu w ramach popularyzacji obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę.

SŁOWA KLUCZOWE:

100-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę, XXI Dolnośląski Festiwal Nauki, gry edukacyjne, Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu.

Katarzyna Figurska, Monika Wachowicz

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi

Do twarzy Ci z Niepodległą

Sprawozdanie z obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi

*Ten kto nie szanuje i nie ceni swej przeszłości
nie jest godzien szacunku terażniejszości
ani prawa do przyszłości.*

Józef Piłsudski

Pracownicy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi podjęli wiele inicjatyw, zmierzających do uczczenia 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane z tej okazji złożyły się na wspólny projekt „Do twarzy Ci z Niepodległą”.

Do działań związanych ze świętowaniem Roku Niepodległej Polski włączyły się wszystkie wydziały i filie Biblioteki. Tematyce niepodległości poświęcone były kolejne edycje imprez ogólnopolskich, regionalnych i lokalnych, w które włączyła się łódzka ksiąźnica pedagogiczna. Należały do nich m.in. Noc Muzeów, Tydzień Bibliotek i Salon Ciekawej Książki.

Świętowanie rozpoczęto od utworzenia na stronie internetowej Biblioteki „Portal 1918”, który umożliwił wymianę informacji, pomysłów, doświadczeń wśród nauczycieli i bibliotekarzy oraz podejmowanie przez nich współpracy w ramach uroczystości jubileuszowych organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych. Na portalu zamieszczono także propozycje ciekawych publikacji, opracowań, scenariuszy i linków do materiałów dla nauczycieli.

Kolejnym istotnym przedsięwzięciem było zorganizowanie i przeprowadzenie konkursu fotograficznego dla młodzieży szkolnej „Do twarzy Ci z Niepodległą”. Jego celem było uczczenie 100. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę, pogłębienie wiedzy o jej historii, kształtowanie poczucia tożsamości narodowej i rozumienia patriotyzmu w „małych ojczyznach”. Uczestnicy konkursu wykonali fotografie obrazujące ich postrzeganie patriotyzmu, odzwierciedlające poczucie dumy z bycia Polakiem, tudzież Łodzianinem. Powstałe w ten sposób prace uczniów świadczą o ich niezwyklej dojrzałości, wskazują na wielość i oryginalność możliwych interpretacji słowa „patriotyzm”. Rozstrzygnięcie konkursu odbyło się podczas patriotycznej „Nocy Muzeów” w Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej¹. Imprezie towarzyszyły wystawy czasowe, takie jak: „100 lat niepodległości” czy „Szkolnictwo w niepodległej Polsce” zorganizowane na podstawie zbiorów bibliotecznych i muzealnych oraz prace uczniów SP nr 46 w Łodzi pt. „Symbole narodowe”. Wśród działań związanych z Nocą Muzeów znalazły się również występy muzyczne Nauczycielskiej Orkiestry Flażoletowej oraz dzieci z łódzkich szkół; warsztaty z elementami grywalizacji – „W dawnej szkole”; foto studio „Zrób sobie zdjęcie z Piłsudskim”.

¹Muzeum Oświaty Ziemi Łódzkiej od 1983 roku funkcjonuje w strukturach Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi.

Fot. Paweł Hejduk.

Pochlebne recenzje uzyskały zorganizowane przez pracowników Biblioteki warsztaty z kaligrafii dla dzieci i młodzieży „DoWolność pisania”, które stanowiły jedną z atrakcji VIII Salonu Ciekawej Książki, odbywającego się co-rocennie w naszym mieście. Wykorzystując efektywne metody aktywizujące oraz cyfrowe pomoce dydaktyczne zorganizowano niecodzienne zajęcia łączące tradycję z nowoczesnością. Uczestnicy kaligrafowali bowiem atramentem i piórami ze stalówką cytaty Józefa Piłsudskiego zaszyfrowane w postaci kodów QR.

W związku z obchodami 100-lecia Niepodległości Polski rozszerzono ofertę edukacyjną Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej o nową lekcję pt. „Mały Patriotą”, podczas której dzieci odkrywały „tajemnice” Józefa Piłsudskiego na podstawie książki Małgorzaty Strękowskiej-Zaremba „Polscy superbohaterowie – Marszałek Józef Piłsudski”². Uczniowie dowiedzieli się np. skąd się wzięły sumiaste wąsy Marszałka, jakie przezwisko nosił w wojsku, a jakie wśród najbliższych oraz jak powstała drużyna piłkarska Legia Warszawa. Znakomicie sprawdziły się tu również gry planszowe o tematyce niepodległościowej przekazane nieodpłatnie przez Instytut Pamięci Narodowej.

²M. Strykowska-Zaremba, *Polscy superbohaterowie – Marszałek Józef Piłsudski*, Warszawa 2017.

Śmiało można stwierdzić, że wszystkie działania popularyzujące 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości, podjęte przez pracowników Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi, zakończyły się sukcesem. Łódzka księżnica pedagogiczna nie tylko włączyła się w proces wspomagania szkół i placówek oświatowych w ich zadaniach, ale również stała się ich inicjatorem.

STRESZCZENIE:

Artykuł jest sprawozdaniem z inicjatyw podjętych przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi w ramach obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę. Przedsięwzięcia podjęte przez bibliotekę wpisano w projekt zatytułowany „Do twarzy Ci z Niepodległą”.

SŁOWA KLUCZOWE:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi, obchody 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę, projekt „Do twarzy Ci z Niepodległą”.

Monika Szczerbacz

Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie

Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie w hołdzie Niepodległej

Kalendarium działań

Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie włączyła się do narodowych obchodów jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości opracowując i realizując w 2018 roku program *W hołdzie Niepodległej*. W jego ramach przygotowano szereg imprez i przedsięwzięć adresowanych do przedszkolaków, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, nauczycieli oraz środowiska lokalnego.

Obchody rocznicowe rozpoczęliśmy w maju **Maratonem czytania literatury patriotycznej**. Uczestniczyli w nim uczniowie klas szóstych szkoły podstawowej, którzy wspólnie przeczytali książkę Wioletty Piaseckiej *Faustyna* z serii *Opowieści patriotyczne*. Każdy uczestnik kolejno odczytywał niewielki fragment wzruszającej historii o losach Faustyny Morzyckiej, nauczycielki języka polskiego i działaczki społecznej, która zainspirowała Stefana Żeromskiego do napisania *Siłaczki*.

W ramach działalności edukacyjnej pracownicy biblioteki przygotowali zajęcia dla dzieci w wieku przedszkolnym pt. **Nasze symbole narodowe**, które były z powodzeniem realizowane w grupach przedszkolnych pięcio- i sześciolatków.

Niezwykłym wydarzeniem, które silnie podziało na wyobraźnię uczestniczących w nim uczniów, były **plenerowe warsztaty historyczne Ku Niepodległej**. Na zielonych błoniach obok biblioteki odbył się pokaz historyczny w wykonaniu Grupy Artystycznej Rekonstrukto. Wykonawcy przygotowali dla młodych widzów krótką opowieść o tragicznych losach naszej ojczyzny od rozbiorów, poprzez powstania narodowe, czasy I wojny, aż po upragnioną niepodległość. Uczniowie mieli okazję z bliska przyjrzeć się umundurowaniu oraz broni, jakiej używali kosynierzy, powstańcy i legioniści. W tej żywej lekcji historii wzięli udział uczniowie klas 4-6 szkoły podstawowej w Siennicy Różanej.

W czerwcu miało miejsce uroczyste podsumowanie **międzyszkolnego konkursu plastycznego na plakat Kiedy myślę Ojczyzna...** ogłoszonego przez bibliotekę w kwietniu. Na konkurs wpłynęły 62 prace od uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. Jury przyznało nagrody czterem laureatom w każdej kategorii, a wszystkie prace nadesłane na konkurs zostały zaprezentowane publiczności na wystawie pokonkursowej w holu biblioteki. Uroczystość wręczenia nagród laureatom uświetnił **koncert pieśni patriotycznych** w wykonaniu zespołu wokalnemuzycznego ze Szkoły Podstawowej nr 7 w Chełmie pod kierunkiem Eweliny Kral i Sylwiusza Sotela.

Ważnym wątkiem obchodów jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości było **Narodowe Czytanie Przedwiośnia Stefana Żeromskiego**, które w naszej bibliotece miało miejsce 7 września 2018 roku. W tegorocznej edycji Narodowego Czytania wzięli udział przedstawiciele władz samorządowych, lokalni działacze społeczni, sympatycy biblioteki oraz uczniowie szkół z Chełma i powiatu chełmskiego. Do obchodzonej uroczystości rocznicy nawiązywała odświętna scenografia, kokardy narodowe wykonane przez pracowników biblioteki oraz stroje uczestników. Narodowe Czytanie *Przedwiośnia* zorganizowane było przez jednostki Samorządu Województwa

Lubelskiego: LSCDN Oddział w Chełmie, Medyczne Studium Zawodowe w Chełmie oraz Bibliotekę Pedagogiczną w Chełmie.

W październiku biblioteka zorganizowała **IV Konferencję z cyklu *Skuteczne nauczanie***, której tematem przewodnim była **edukacja patriotyczna**. Konferencja wpisana się w realizację jednego z kierunków polityki oświatowej państwa nawiązującego do 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości oraz wychowania do wartości i kształtowania patriotycznych postaw uczniów. Spotkanie zgromadziło wielu nauczycieli, bibliotekarzy, wychowawców. Uczestnicy wysłuchali trzech wystąpień. Zbigniew Lubaszewski, znany regionalista, nauczyciel SP nr 11 w Chełmie, skupił się na historii lokalnej i w referacie *Chełmskie drogi do niepodległości* przedstawił twórców chełmskiej niepodległości oraz wydarzenia, jakie rozegrały się w naszym mieście w listopadzie 1918 roku. Kolejnym prelegentem była dr Beata Komorowska, pracownik Katedry Pedagogiki w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Chełmie, która wygłosiła wykład pt. *Dziecko w świecie wartości*. Jako ostatnia wystąpiła Grażyna Gliwka, nauczycielka SP w Nasutowie oraz doktorantka na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W wystąpieniu *Rola pieśni i obrazu w edukacji patriotycznej* zaprezentowała własne doświadczenia w krzewieniu patriotyzmu poprzez okolicznościowe inscenizacje patriotyczne oraz kultywowanie w szkole i rodzinie wspólnego śpiewania pieśni patriotycznych. Konferencji towarzyszyła projekcja filmu *Dywizjon 303* oraz dwie wystawy: pierwsza pt. ***Piękna Niepodległa*** ukazywała wkład kobiet w walkę o niepodległość Polski i upamiętniała 100-lecie przyznania Polkom praw wyborczych, druga zatytułowana ***Oni tworzyli Niepodległą*** prezentowała biografie bohaterów naszej wolności ze zbiorów własnych biblioteki.

W październiku Biblioteka przyłączyła się do projektu „5,5 miliona. Wdzięczni Ameryce”. Dotyczył on niezwykle cennego dokumentu powstałego w roku 1926 – *Deklaracji o Podziwieniu i Przyjaźni dla Stanów Zjednoczonych*, która była podziękowaniem społeczeństwa polskiego dla narodu amerykańskiego za wsparcie dyplomatyczne w odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku oraz za pomoc humanitarną dla Polski po I wojnie światowej. Nasz udział w projekcie rozpoczęliśmy od zorganizowania spotkania informacyjnego dla wszystkich, którzy chcieliby włączyć się w prace nad odczytaniem nazwisk widniejących pod Deklaracją oraz zidentyfikowaniem osób podpisanych – rówieśników Niepodległej. Efektem prac zespołu roboczego, który powstał w bibliotece jest odczytanie prawie dwóch tysięcy podpisów uczniów ówczesnych szkół z Chełma i z innych miejscowości powiatu chełmskiego oraz opracowanie kilkudziesięciu biogramów osób podpisanych, których dzieciństwo i młodość przypadły na pierwsze lata niepodległej Polski. Obecnie przygotowana jest wystawa poświęcona Deklaracji i jej chełmskim sygnatariuszom.

W listopadzie odbył się finał **I Regionalnego Konkursu Pięknego Czytania – edycja 2018: *Literatura patriotyczna***. Konkurs zorganizowany przez bibliotekę adresowany był do czterech grup czytelniczych, zróżnicowanych ze względu na wiek i dobór proponowanych tekstów. Wszystkie lektury konkursowe tematycznie nawiązywały do motywu walki Polaków o wolność i niepodległość. W finale I edycji konkursu wzięło udział 24 przedstawicieli szkół podstawowych i średnich z Chełma oraz powiatów: chełmskiego, włodawskiego i krasnostawskiego, wybranych w eliminacjach szkolnych. W ramach zadania finałowego uczestnicy zobowiązani byli do przeczytania przed publicznością i jury wylosowanych przez siebie fragmentów tekstu. Laureaci otrzymali okolicznościowe dyplomy oraz nagrody rzeczowe ufundowane przez Marszałka Województwa Lubelskiego, zaś wszyscy uczestnicy etapu finałowego podziękowania za udział oraz książki ufundowane przez Bibliotekę Pedagogiczną w Chełmie.

Czy można połączyć edukację informatyczną i patriotyczną? Jak najbardziej! Dowiodły tego zajęcia edukacyjne pt. ***Kodujemy dla Niepodległej*** zorganizowane w bibliotece dla uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Chełmie. Uczestnicy musieli wykazać się wiedzą na temat polskich symboli narodowych, rozwiązywali test wiedzy o tematyce niepodległościowej, do którego niezbędne okazały się informacje ukryte w kodach QR. Przygotowali również projekty flag, postaci i obiektów, które później „ożyły” w aplikacji AR Quiver.

29 listopada zaprosiliśmy wszystkich chętnych do udziału w **I Otwartym Dyktandzie Bibliotecznym *Spisz się!***. Pomysłodawcą przedsięwzięcia i fundatorem nagrody głównej – tabletu, była dyrektor biblioteki pani Katarzyna Kalita. Na potrzeby konkursu tekst dyktanda stworzyła pani Izabela Kasperek, nauczycielka języka polskiego, która od lat prowadzi na YouTube kanał „Wiedza z wami”, gdzie pomaga uczniom w przygotowaniach do egzaminów z języka polskiego. Tekst konkursowy dotyczył odzyskania przez Polskę niepodległości i świętowania 100. rocznicy tego wydarzenia. Do zmagania ortograficznych przystąpiło ponad 50 uczestników, od uczniów szkół podstawowych

po emerytów. I choć nikomu nie udało się napisać dyktanda bezbłędnie, nagrodę główną zdobył uczestnik, który popełnił najmniejszą liczbę błędów.

Przez cały rok w działach udostępniania zbiorów funkcjonowała **Niepodległa półka**, gdzie prezentowano książki, czasopisma, materiały graficzne, audiowizualne i multimedialne związane z tematyką rocznicy. Uzupełniana o nowości wydawnicze kupowane do zbiorów bibliotecznych, stanowiła dla uczniów i nauczycieli cenną pomoc w przygotowywaniu zajęć, wystaw i innych przedsięwzięć we własnych placówkach.

Fot. Archiwum BP w Chełmie.

SŁOWA KLUCZOWE:

100-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę, program *W hołdzie Niepodległej*, Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie.

STRESZCZENIE:

W ramach obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę Biblioteka Pedagogiczna w Chełmie przygotowała program *W hołdzie Niepodległej*. Obejmował szereg imprez i przedsięwzięć adresowanych do różnych grup użytkowników oraz środowiska lokalnego.

Anna Marcol

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

Jubileusz z Niepodległą

90 lat dla śląskiej oświaty! 23 listopada 2018 roku przypadł jubileusz 90-lecia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. Uroczystość jubileuszowa była połączona z obchodami 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości.

Początki placówki wiążą się z założeniem Instytutu Pedagogicznego. Tworzący go nauczyciele z własnych funduszy zakupili ok. 400 tomów literatury naukowej, które stały się zalążkiem przyszłego księgozbioru. Instytut rozpoczął działalność 28 października 1928 roku. Niespełna miesiąc później, 23 listopada, wpisano do księgi inwentarzowej zakupione woluminy. Datę tę uważa się za początek działalności katowickiej PBW.

Zebranych gości powitał K. Kobiałka – Dyrektor PBW. Fot. J. Zganiacz.

Jubileusz świętowano w Domu Oświatowym Biblioteki Śląskiej przy ulicy Francuskiej 12, gdzie przybyli obecni i emerytowani pracownicy placówki oraz zaproszeni goście, których przywitał Krzysztof Kobiałka – Dyrektor PBW. W uroczystości wzięli udział: Dariusz Wilczak – Zastępca Dyrektora Wydziału Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Magdalena Zymon – Dyrektor Wydziału Nadzoru Edukacji Kuratorium Oświaty w Katowicach, Jerzy Szmajda – Prezes Zarządu katowickiego Oddziału Związku Nauczycielstwa Polskiego, Grzegorz

Nogły – Członek Zarządu Powiatu Pszczyńskiego, a także dyrektorzy i przedstawiciele zaprzyjaźnionych placówek oświatowych, szkół i bibliotek, którzy na ręce Dyrektora PBW składali kwiaty i gratulacje.

W programie spotkania przewidziano dwa referaty. Katarzyna Czapla-Durska przypomniała zgromadzonym genezę placówki, istotne daty oraz osoby, które trwale zapisały się na kartach bibliotecznych kronik (*Z dziejów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach*). Anna Marcol omówiła natomiast działalność edukacyjną ksiąźnicy, koncentrującą się wokół wspomagania szkół i placówek oświatowych, która nabrała kluczowego znaczenia (*Działalność edukacyjna Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach. 2008-2018*). Coraz większą rolę odgrywa współpraca Biblioteki ze środowiskiem oraz jej nowe zadania, często odbiegające od typowej pracy bibliotecznej. Ich podjęcie było możliwe dzięki dobrze przygotowanej kadrze, która stale się doskonali i zdobywa nowe kwalifikacje.

W ramach obchodów 90-lecia Biblioteki ogłoszono dwa konkursy: grę jubileuszową „Czy wiesz, że...” oraz *Internetowy konkurs wiedzy o Józefie Lompie*. Laureaci obu konkursów wzięli udział w uroczystości oraz odebrali pamiątkowe dyplomy i nagrody. Z okazji jubileuszu wydano także okolicznościową publikację, zatytułowaną *90 lat Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Józefa Lompy w Katowicach: 1928–2018*, którą rozdano przybyłym na uroczystość.

Koncert *Niepodległej!*. Fot. J. Zganiacz.

Rok 2018 był szczególnie nie tylko w działalności PBW. Jubileusz jej 90-lecia przypadł w Roku Jubileuszu 100-lecia Odzyskania Niepodległości przez Polskę, do którego nawiązano w części artystycznej. Zgromadzeni wysłuchali koncertu zatytułowanego *Niepodległej!*, w wykonaniu uczniów i wykładowców Państwowej Szkoły Muzycznej im. M. Karłowicza w Katowicach. Utwory były uzupełniane komentarzami dr. hab. Jerzego Głybina – aktora Teatru Śląskiego im. S. Wyspiańskiego, wykładowcy Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego. W ich tematykę wpisała się także specjalna wystawa, którą można było oglądać przy wejściu do auli.

Koncert *Niepodległej!*. Fot. J. Zganiacz.

Tematykę niepodległościową popularyzowano przez cały rok szkolny 2018/2019, organizując okolicznościowe ekspozycje i zajęcia biblioteczne. Przygotowano także materiały i publikacje, które były rozpowszechniane za pośrednictwem strony internetowej Biblioteki i Facebooka.

STRESZCZENIE:

W 2018 roku Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach obchodziła jubileusz swojego 90-lecia. Uroczystość jubileuszowa była połączona z obchodami 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę.

SŁOWA KLUCZOWE:

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach, jubileusz biblioteki, 100-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę.

Maria Klimuk, Hanna Trybińska
Szkoła Podstawowa nr 11 w Elblągu

Niepodległościowe wydarzenia w Bibliotece Szkoły Podstawowej nr 11 w Elblągu

Obchodom 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę towarzyszyły zajęcia warsztatowe, spotkanie z elbląską pisarką Wiolettą Piasecką oraz okolicznościowe wystawy.

***Mirabelka – kielkująca historia 100licy* – warsztaty w bibliotece szkolnej dla uczniów klas V**

„Mirabelka” – to pełna nadziei, wiary i miłości historia kilku pokoleń mieszkańców warszawskich Nalewek opowiedziana z perspektywy drzewa, które naprawdę tam rośnie. Zorganizowane przez nas warsztaty, przeznaczone dla uczniów klas V i związane z książką Cezarego Harasimowicza, wpisały się w ogólnopolską akcję *Mirabelka – kielkująca historia 100licy*. Wydarzenie to zostało zgłoszone i opublikowane na stronie *Niepodległa*¹.

Wręczenie okolicznościowych dyplomów po zakończeniu warsztatów *Mirabelka*. Fot. H. Trybińska, M. Klimuk.

¹ „Mirabelka – kielkująca historia 100licy” – warsztaty dla uczniów klas V [on-line]. [dostęp: 18.04.2019]. Dostępny w WWW: <https://niepodlegla.gov.pl/wydarzenia/mirabelka-kielkujaca-historia-100licy-warsztaty-dla-uczniow-klas-v/>.

Nasza impreza (7 listopada 2018 roku) wpisała się w harmonogram szkolnych obchodów 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Były to warsztaty połączone z konkursem i przeznaczone dla uczniów klas V. Każdy wychowawca (z czterech klas V) wyznaczył ze swojej klasy 5-osobowy zespół. Po wysłuchaniu opowieści i kilku fragmentów książki, uczestnicy musieli wykonać konkretne zadania. Dotyczyły one pracy z tekstem, pracy plastycznej, rozwiązania krzyżówki, ułożenia puzzli. Wszystkie prace wykonane podczas warsztatów zostały zaprezentowane pozostałym uczniom naszej szkoły na specjalnej wystawie w gablotach przed biblioteką. Każdy uczestnik warsztatów otrzymał od organizatorów okolicznościowy dyplom.

W towarzyszącym warsztatom konkursie (po podsumowaniu wszystkich punktów za poszczególne zadania) ustalono ostateczną klasyfikację drużynową. Wszystkie zespoły otrzymały nagrody rzeczowe, które zostały wręczone podczas specjalnego apelu.

Ignas. Opowieści patriotyczne – spotkanie z elbląską pisarką Wiolettą Piasecką dla uczniów klas VI

15 listopada 2018 roku biblioteka szkolna zaprosiła uczniów klas szóstych na spotkanie autorskie z elbląską pisarką Wiolettą Piasecką. Pisarka jest znana z książek dla dzieci młodszych, ale tym razem zagościła w bibliotece z nową pozycją, związaną z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości. Jest to książka *Ignas. Opowieści patriotyczne*, o dzieciństwie jednego z twórców odzyskania wolności – Ignacego Jana Paderewskiego. Autorka w bardzo sugestywny i emocjonalny sposób przedstawiła elementy życia tak ważnej dla Polaków osoby. Uczniowie z uwagą wysłuchali tej opowieści, o człowieku, który zrobił światową karierę i nie poprzestał na tym. Poświęcił posiadane umiejętności i czas na to, aby zrobić jak najwięcej dla swojego kraju. Spotkaniu towarzyszyła niewielka wystawa poświęcona I. J. Paderewskiemu.

„Niepodległościowe” spotkanie z pisarką Wiolettą Piasecką. Fot. H. Trybińska, M. Klimuk.

Spotkanie zakończyło się spontaniczną rozmową z częścią zainteresowanych uczniów na temat książki. Jak zwykle, czytelnicy mogli kupić książki i uzyskać autograf autorki. Okazało się, że pisarka ma grono stałych czytelników, którzy czytają jej książki od lat.

Książki zostały zakupione do biblioteki szkolnej oraz na nagrody w konkursie związanym ze stuleciem niepodległości. Informacja o imprezie została zamieszczona na ogólnokrajowej stronie, gdzie gromadzone są informacje o imprezach towarzyszących tej rocznicy² – niepodlegla.gov.pl/wydarzenia/ignas-opowiesci-patriotyczne-spotkanie-z-pisarka-wioletta-piasecka/.

Niepodległościowe wystawy zorganizowane przez bibliotekę szkolną

W listopadzie 2018 roku nauczyciele bibliotekarze przygotowali dwie nowe wystawy. Pierwsza zorganizowana została w bibliotece szkolnej i nosiła tytuł *100 lat Niepodległości*. Znajdowały się na niej książki związane z tą tematyką.

Niepodległościowa wystawa książek w bibliotece. Fot. H. Trybińska, M. Klimuk.

² „Ignas. Opowieści patriotyczne” – spotkanie z pisarką Wiolettą Piasecką. [on-line]. [dostęp: 18.04.2019]. Dostępny w WWW: <https://niepodlegla.gov.pl/wydarzenia/ignas-opowiesci-patriotyczne-spotkanie-z-pisarka-wioletta-piasecka/>.

Druga wystawa zawierała okolicznościowe plakaty, zdjęcia i inne materiały poświęcone 100-leciu odzyskania przez Polskę niepodległości. Ta wystawa prezentowana była w holu szkoły.

Wystawa plakatów z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości w holu szkoły. Fot. H. Trybińska, M. Klimuk.

STRESZCZENIE:

W artykule opisano wydarzenia zorganizowane przez Bibliotekę Szkoły Podstawowej nr 11 w Elblągu z okazji obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę.

SŁOWA KLUCZOWE:

Biblioteka Szkoły Podstawowej nr 11 w Elblągu, edukacja historyczna, 100-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę.

Renata Andrzejewska

Szkoła Podstawowa im. Biskupa Romana Andrzejewskiego w Morzyczynie

Myśli i słowa niepodległości

Pełni zadumy nad kartami historii (bp Roman Andrzejewski) – takie i inne myśli towarzyszyły obchodom 100-lecia odzyskania niepodległości. Słowa Patrona Szkoły Podstawowej w Morzyczynie wpisały się w pełne zrozumienie trudnej lekcji historii. Wystawy i gazetki ścienne pokazały dążenie oraz drogę do wolności. A podjęte w bibliotece szkolnej inicjatywy uczyły szacunku do Ojczyzny.

Rok 2018 został ogłoszony Rokiem Jubileuszu 100-lecia Odzyskania przez Polskę Niepodległości. Rocznicą ta była także wpisana w jeden z głównych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2018/2019 – *wychowania do wartości i kształtowania patriotycznych postaw uczniów*.

Gazetka przygotowana w bibliotece szkolnej z okazji 100-lecia odzyskania niepodległości. Fot. R. Andrzejewska.

Jedną z inicjatyw zorganizowanych w bibliotece szkolnej, przy współpracy z nauczycielami języka polskiego był Szkolny Konkurs Recytatorski o tematyce patriotycznej. Pięknej recytacji towarzyszyły słowa patrona: *Bo niepodległość nie tylko zdobywa się mieczem, ale i słowem*. Warto uczyć dzieci poznawania wierszy patriotycznych, utworów, które wielokrotnie zaliczane były do poezji tyrzejskiej, zachęcającej do walki. Dziś tym pięknym słowem możemy obudzić społeczeństwo do chwili refleksji, co czynili nasi recytatorzy nie tylko podczas szkolnych, ale gminnych, rejonowych i powiatowych eliminacji w konkursie recytatorskim. Zgadając się ze słowami poety Jana Twardowskiego, że *poezja jest światem przeżyć i refleksji*, występy młodych wykonawców stały się chwilą zadumy nad wolnością, nad tęsknotą za krajem *gdzie kruszynę chleba / Podnoszę z ziemi przez uszanowanie* (C. K. Norwid, *Moja piosnka II*).

Renata Andrzejewska (nauczyciel bibliotekarz) wspólnie z nauczycielem języka polskiego Agatą Pińską zorganizowały Międzyskolny Konkurs Ortograficzny „Mistrz ortografii 2018”. Włączając się w obchody 100-lecia odzyskania niepodległości uczniowie napisali *Dyktando Niepodległościowe*. Dostrzeganie piękna naszej mowy ojczystej, w słowie i piśmie. Wzorcowa recytacja, dyktando oraz promocja czytelnictwa to nasz szacunek do Ojczyzny.

Narodowe Czytanie *Przedwiośnia* S. Żeromskiego w SP w Morzyczynie, które zostało zorganizowane przez Agatę Pińską i Renatę Andrzejewską. Fot. R. Andrzejewska.

We wrześniu 2018 roku cała Polska włączyła się w Narodowe Czytanie; do tej inicjatywy w 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości przyłączyła się również nasza biblioteka szkolna, by wspólnie czytać fragmenty *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego. Do refleksji nad dziejami ojczystymi tradycyjnie zaproszony został wójt gminy Wierzbinek dr Paweł Szczepankiewicz, by razem z nauczycielami, panami Marianem Kominkiewiczem oraz Karolem Kostrzakiem odczytać fragment *Szklanych domów*. Uczniowie wprowadzili nas w powitalną scenę z rozdziału *Nawłóć*. Dodatkowo uczniowie recytowali wybrane utwory *Antologii Niepodległości*, przygotowanej z myślą o tym jubileuszowym roku. Atmosferę zbudowała muzyka z filmu oraz wystawa, prezentująca życie i twórczość Stefana Żeromskiego. Za udział w Narodowym Czytaniu biblioteka szkolna otrzymała od Prezydenta RP Andrzeja Dudy podziękowania oraz okolicznościowy egzemplarz *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego. Biblioteka szkolna w roku niepodległości wzbogaciła księgozbiór o literaturę podejmującą tematykę wolności, przykładem jest *Kalendarz Niepodległości*.

Niepodległość wyraża się miłością do „małej ojczyzny”, co pokazały uczennice, które pod opieką bibliotekarza – R. Andrzejewskiej przygotowały się do konkursu *Pokaż piękno swojej okolicy*. Konkurs ten pokazał, że równie ważny jak słowa stał się obraz, co wpisuje się we współczesne widzenie świata, fotograficzne pokazanie piękna Polski i jej małego zakątka – naszego regionu. Uczennice zostały nagrodzone, zdobywając II i III miejsca za prezentację multimedialną i III miejsce w kategorii przewodnik turystyczny. Uczniowie nie tylko reprezentowali naszą szkołę, ale również promowali gminę. Przygotowane prace pokazały wszelkie walory gminy Wierzbinek, od zabytkowego pałacyku, pomników, kościołów po piękny krajobraz, zachęcając do zwiedzania i dalszego poznawania naszych terenów.

Przy Pomniku Powstańców Styczniowych w Ruszkowie. Fot. R. Andrzejewska.

Podjęte działania w 100-lecie odzyskania niepodległości wpisują się w realizację wychowania do wartości i kształtowania patriotycznych postaw uczniów. A najważniejsze jest ukształtowanie tożsamości narodowej – świadomości, że należymy do narodu polskiego. Pamięć o miejscach szczególnych deklaruje nasza szkolna społeczność, pamiętając i zapalając znicze przy Pomniku Powstańców Styczniowych w Ruszkowie.

Zrealizowane przedsięwzięcia oraz myśli o tematyce niepodległościowej prezentowane były na Facebooku Szkoły Podstawowej im. Biskupa Romana Andrzejewskiego w Morzyczynie.

STRESZCZENIE:

W artykule opisano działania podjęte przez Bibliotekę Szkolną Szkoły Podstawowej im. Biskupa Romana Andrzejewskiego w Morzyczynie w ramach obchodów 100. rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę.

SŁOWA KLUCZOWE:

100-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę, Biblioteka Szkolna Szkoły Podstawowej im. Biskupa Romana Andrzejewskiego w Morzyczynie.

Marcin Żynda

Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu

Bibliografia z okazji stulecia odzyskania niepodległości

Z okazji ubiegłorocznego jubileuszu Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu przygotowała bibliografię pod tytułem: *100 lat odzyskania przez Polskę niepodległości : bibliografia w wyborze za lata 1990-2018*. Publikacja ta wychodzi naprzeciw zarówno kierunkom realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2018/2019, jak i potrzebom różnych grup użytkowników. Jej zadaniem jest ułatwienie dotarcia do materiałów opisujących wydarzenia i postacie historyczne, a także publikacji o charakterze metodycznym i repertuarowym. Ze spisu bibliograficznego mogą więc skorzystać wszystkie osoby interesujące się historią Polski, a szczególnie organizatorzy różnego rodzaju uroczystości jubileuszowych (np. nauczyciele, wychowawcy i bibliotekarze, a także pracownicy i członkowie różnych instytucji i organizacji).

Bibliografia odnotowuje publikacje na temat odzyskania niepodległości, a także piśmiennictwo o nieco szerszym zakresie tematycznym – np. dotyczące polskich nadziei niepodległościowych związanych z oczekiwanym, pomyślnym zakończeniem I wojny światowej czy sytuacji społeczno-gospodarczej, w jakiej znajdowały się ziemie polskie w chwili odzyskania niepodległości. Zarejestrowane zostały także publikacje dotyczące dokonań Józefa Piłsudskiego i innych osób szczególnie zasłużonych dla odzyskania wolności przez nasz kraj (Ignacy Daszyński, Roman Dmowski, Wojciech Korfanty, Ignacy Jan Paderewski i Wincenty Witos). Spis obejmuje także piśmiennictwo dotyczące m.in. historii świętowania odzyskania niepodległości w naszym kraju i bardzo liczne scenariusze np. apeli i spektakli, które mogą być przydatne do organizowania obchodów rocznicy odzyskania niepodległości.

Omawiany spis jest bibliografią retrospektywną, a jej zasięg chronologiczny wyznaczają lata 1990-2018. Przyjęta cezura czasowa sprawiła, że odnotowane zostało wyłącznie piśmiennictwo najnowsze – pominięto zaś publikacje starsze, które mogą niekiedy budzić wątpliwości co do aktualności lub zabarwienia ideologicznego. Rejestracji podlegały pozycje drukowane znajdujące się w zbiorach Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu, a także dostępne w internecie scenariusze obchodów rocznicowych. Selekcja merytoryczna spowodowała odrzucenie publikacji, które w niewielkim tylko stopniu dotyczą omawianej tematyki. Nieograniczony jest zarówno zasięg autorski, jak i terytorialny bibliografii – odnotowuje ona prace różnych autorów, wydane w Polsce i poza jej granicami. Spis rejestruje dokumenty wydane wyłącznie w języku polskim. Zasięg wydawniczoformalny bibliografii jest ograniczony i obejmuje wydawnictwa samoistne (zwarte), utwory (artykuły z czasopism i dzieł zbiorowych) oraz fragmenty (rozdziały prac autorskich). Zarejestrowane zostały materiały o różnorodnej formie piśmienniczej. Pośród publikacji poświęconych wydarzeniom historycznym znajdują się zarówno prace o charakterze popularnonaukowym i naukowym, jak i nieliczne przykłady literatury adresowanej do dzieci i młodzieży. Najliczniejszą grupę stanowią publikacje fachowe o charakterze metodycznym – są to głównie scenariusze obchodów odzyskania niepodległości, a także nieliczne scenariusze gier dydaktycznych i zajęć lekcyjnych. Uzupełnieniem powyższego zasobu jest literatura piękna, której tematyka dotyczy odzyskania niepodległości i Józefa Piłsudskiego, a także kilka publikacji o charakterze bibliograficznym. Spis zawiera łącznie 316 pozycji bibliograficznych.

Zrąb główny bibliografii uporządkowany został według układu systematycznego, a zastosowana klasyfikacja systematyczna opracowana została na potrzeby tego spisu. Najobszerniejszy dział, zawierający scenariusze uroczystości, podzielony został na poddziały, które wskazują poszczególne poziomy nauczania (przedszkole; szkoła podstawowa: klasy 1-3 i 4-8; szkoła ponadpodstawowa). Przydział do powyższych grup bazował – w miarę możliwości – na informacjach znajdujących się w tytułaturze i treści poszczególnych pozycji. W wielu jednak sytuacjach osoba opracowująca bibliografię samodzielnie oceniała skalę trudności realizacji lub odbioru obchodów według danego scenariusza i na tej podstawie przyporządkowywała poszczególne pozycje do odpowiednich poddziałów. Ze względu na najnowszą reformę oświaty, likwidującą gimnazja, pominięty został ten poziom edukacji – pozycje, które są dla niego przeznaczone zostały włączone do publikacji przeznaczonych dla klas 4-8 szkół podstawowych. Opisy bibliograficzne publikacji, które można wykorzystać na różnych poziomach edukacji, zostały odnotowane w poddziale odnoszącym się do najniższego właściwego poziomu, a następnie scenariusze te zostały wskazane także na końcu poddziału wyższego, ale już tylko w formie nieuwzględnionego w numeracji odsyłacza uzupełniającego. Dla wygody użytkowników materiały w poszczególnych działach (z wyjątkiem spisów bibliograficznych i netografii) zostały podzielone na wydawnictwa zwarte i artykuły z czasopism. Najniższym stopniem porządkowania materiału bibliografii jest szeregowanie alfabetyczne.

Opisy bibliograficzne sporządzone zostały z autopsji, na podstawie zbiorów Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu i dokumentów elektronicznych (zawierających scenariusze) dostępnych w internecie. Większość pozycji bibliograficznych wzbogacona jest o adnotacje, których zadaniem jest dostarczenie dodatkowych informacji na temat zawartości lub przeznaczenia danej publikacji i ułatwienie wyboru pozycji najbardziej przydatnych. Treść niektórych adnotacji (np. informacje wskazujące czas trwania uroczystości przeprowadzonej zgodnie z danym scenariuszem lub dotyczące przeznaczenia scenariusza) została przejęta z opisywanych publikacji. Pozostałe zaś zostały sporządzone przez osobę opracowującą bibliografię.

Materiałami uzupełniającymi zrąb główny są: spis treści, wstęp, wykaz zastosowanych skrótów, wykaz tytułów uwzględnionych czasopism i indeks osobowy (autorów, współpracowników i osób będących przedmiotem treści zarejestrowanych dokumentów).

Dzięki środkom finansowym, uzyskanym z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, bibliografia została wydana w formie drukowanej. Wersja elektroniczna spisu jest dostępna na stronie internetowej Biblioteki Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu.

STRESZCZENIE:

W artykule zaprezentowano spis bibliograficzny *100 lat odzyskania przez Polskę niepodległości: bibliografia w wyborze za lata 1990-2018*, przygotowany przez Bibliotekę Pedagogiczną im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu. Wskazano okoliczności powstania bibliografii i jej przeznaczenie, a także zagadnienia metodyczne związane z doбором materiału i konstrukcją spisu.

SŁOWA KLUCZOWE:

bibliografia, odzyskanie niepodległości przez Polskę, Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu.

Sylwia Pyrtek

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach
Filia w Mysłowicach

Wychowanie patriotyczne – tradycja i wyzwania współczesności

Zestawienie bibliograficzne w wyborze

WYDAWNICTWA ZWARTE:

1. Czy z Polski możemy być dumni? / Jerzy Pilikowski, Katarzyna Pawłowska, Alicja Grzegorzczak. – Kraków : Wydawnictwo „Rubikon”, 2007. – 153 s.
2. Dziecko w świecie wielkiej i małej Ojczyzny / Kazimierz Denek, Bronisława Dymara, Wiesława Korzeniowska. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2009. – 196 s.
3. Historyczne konteksty edukacji obywatelskiej w społeczeństwach wielokulturowych / pod red. Alicji Szerląg. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2007. – 256 s.
4. Ja patriota: psychologia patriotyzmu / Jolanta Szczurkowska. – Warszawa : Difin, 2016. – 222 s.
5. Patriotyzm dzisiaj / Jacek Salij. – Poznań : Wydawnictwo „W drodze”, 2005. – 337, [1] s.
6. Patriotyzm i nacjonalizm : ku jakiej tożsamości kulturowej? / pod red. Jerzego Nikitorowicza. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2013. – 433 s.
7. Podmiotowość w edukacji wobec odmienności kulturowych oraz społecznych różnicowań. T. 2 / pod red. Natalii Majchrzak, Nataszy Starik, Andrzeja Zduniaka. – Poznań : Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, 2012. – 546 s.
8. Poradnik małego patrioty / Marcin Przewoźniak. – Poznań : Centrum Edukacji Dziecięcej – Publicat, 2017. – 128 s.
9. Póki my żyjemy : inscenizacje patriotyczne dla szkoły podstawowej i gimnazjum / pod red. Teresy Król. – Kraków : Wydawnictwo „Rubikon”, 2006. – 209 s.
10. Wychowanie ku wartościom narodowo-patriotycznym : elementy teorii i praktyki. T. 2 / Krystyna Chałas, Stanisław Kowalczyk. – Lublin : Wydawnictwo „Jedność”, 2006. – 282 s.
11. Wychowanie patriotyczne: pedagogika – polityka bezpieczeństwa – polityka historyczna / pod red. Konrada Henninga. – Łódź ; Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej, 2017. – 356 s.
12. Wychowanie patriotyczne – tradycje i wyzwania współczesności : Konferencja Muzeum Historii Polski, Stowarzyszenia Oświatowców Polskich i Polskiego Towarzystwa Historycznego, Toruń, 15-16 grudnia 2006 r. / [pod red. Małgorzaty Żaryn]. – Warszawa : Muzeum Historii Polski, 2007. – 208, [1] s.
13. Wychowanie patriotyczne w szkole podstawowej i gimnazjum : praca zbiorowa / pod red. Barbary Kowalińskiej. – Gdańsk : Wydawnictwo „Harmonia”, 2007. – 238, [1] s.

FRAGMENTY Z WYDAWNICTW ZWARTYCH:

1. 9 dylematów etycznych / Tadeusz Ślipko. – Kraków : Wydawnictwo „Petrus”, 2010. – S. 89-105 : Etos patriotyzmu.
2. Młodzież ponowoczesna / Ewa Sowa-Behtane. – Kraków : Wydawnictwo WAM, 2015. – S. 60-65 : Identyfikacja narodowa i patriotyzm młodzieży.

ARTYKUŁY Z WYDAWNICTW ZWARTYCH:

1. 11 listopada – Święto Niepodległości / Maria Szpunar-Jura // W : Scenariusze uroczystości szkolnych : gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne : część 1 / pod red. Krystyny Radwan. – Kraków : Wydawnictwo „Rubikon”, 2003. – S. 815-859.
2. 8 maja / Danuta Binkiewicz-Kołodziej // W : Święta, święta... : wybór konspektów : praca zbiorowa / pod red. Doroty Grabowskiej. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007. – S. 101-105.
3. „Piękna nasza Polska cała”, czyli o kształtowaniu postaw patriotycznych u dzieci edukacji przedszkolnej / Maria Sobieszczyk // W : Uczeń i nauczyciel jako główne podmioty edukacji jutra / pod red. Kazimierza Denka. – Sosnowiec : Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, 2012. – S. 221-229.
4. Bóg, honor i ojczyzna w recepcji współczesnej młodzieży – refleksje pedagoga / Anna Przeclawska // W : Wychowanie : pojęcia – procesy – konteksty : interdyscyplinarne ujęcie. T. 4 / pod red. Marii Dudzikowej, Marii Czerepaniak-Walczak. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2008. – S. 73-94.
5. Demokracja bez partycypacji : o konieczności zaangażowania obywatelskiego uczniów / Piotr Gliński // W : Wychowanie : pojęcia – procesy – konteksty : interdyscyplinarne ujęcie. T. 4 / pod red. Marii Dudzikowej, Marii Czerepaniak-Walczak. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2008. – S. 173-203.
6. Edukacja ekologiczna ważnym elementem religijno-patriotycznego wychowania dziecka przedszkolnego / Natalia Maria Ruman // W : Nowe wyzwania i perspektywy dla wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej / pod red. Barbary Surmy. – Kraków : Wydawnictwo WAM, 2012. – S. 335-362.
7. Edukacja patriotyczna i obywatelska kanwą praktyk pedagogicznych przyszłego nauczyciela wczesnej edukacji : możliwości – propozycje – rozwiązania praktyczne / Maria Sobieszczyk // W : Edukacja jutra : wartości – wychowanie – kształcenie / pod red. Aleksandry Kamińskiej, Piotra Oleśniewicza. – Sosnowiec : Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, 2017. – S. 77-86.
8. Edukacja polonistyczna wobec pytań o ideał wychowania patriotycznego w jednoczącej się Europie / Iwona Morawska // W : Edukacja polonistyczna w obliczu przemian kulturowych Europy dawniej i dziś / pod red. Władysława Sawryckiego, Elżbiety Kruszyńskiej, Macieja Wróblewskiego. – Toruń : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2009. – S. 67-77.
9. Jestem „inny”, tzn. jaki? : wychowanie patriotyczne w teorii i praktyce edukacji międzykulturowej / Katarzyna Stankiewicz // W : Tożsamość teorii wychowania / pod red. Jana Papieża. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2011. – S. 287-297.
10. Język, kultura, tradycja i wychowanie patriotyczne / Jan Kida // W : Kultura, literatura i sztuka w edukacji językowej w świetle badań empirycznych / pod red. Jana Kidy. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2007. – S. 131-144.
11. Kompetencje społeczne i obywatelskie / Anna Kienig // W : Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów w procesie edukacji wczesnoszkolnej / pod red. Janiny Uszyńskiej-Jarmoc, Barbary Dudel, Małgorzaty Głowskiej-Sołdatow. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2014. – S. 143-157.

12. Można wybaczyć, lecz nigdy zapomnieć! : inscenizacja z okazji rocznicy wprowadzenia stanu wojennego / Barbara Chutkiewicz, Grażyna Skupińska, Danuta Zawadzka // W : Scenariusze uroczystości szkolnych : gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne : część 1 / pod red. Krystyny Radwan. – Kraków : Wydawnictwo „Rubikon”, 2003. – S. 36-46.
13. Musimy pamiętać. Wieczornica z okazji rocznicy zbrodni katyńskiej / Barbara Koczkodaj // W : Scenariusze uroczystości szkolnych : gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne : część 1 / pod red. Krystyny Radwan. – Kraków : Wydawnictwo „Rubikon”, 2003. – S. 10-15.
14. Nieznośny ciężar kompleksów : uwagi o wychowaniu patriotycznym z przeszłością w tle / Marcin Kula // W : Wychowanie : pojęcia – procesy – konteksty : interdyscyplinarne ujęcie. T. 4 / pod red. Marii Dudzikowej, Marii Czerepaniak-Walczak. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2008. – S. 29-35.
15. Oblicza współczesnego patriotyzmu i męstwa w kontekście edukacyjnym / Bogdan M. Szulc // W : Edukacja jutra : wartości – wychowanie – kształcenie / pod red. Aleksandry Kamińskiej, Piotra Oleśniewicza. – Sosnowiec : Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, 2017. – S. 65-76.
16. Państwo i naród jako kulturowe wartości współczesnego wychowania / Leszek Stolarczyk // W : Myśl i praktyka edukacyjna w obliczu zmian cywilizacyjnych. T. 1 / pod red. Kazimierza Szmyda. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2012. – S. 93-104.
17. Patriotyzm i europejskość jako fundamentalne wartości w kształtowaniu nowego obywatela / Krystyna Ferenz // W : Wielokulturowość – międzykulturowość obszarami edukacyjnych odniesień / pod red. Alicji Szerląg. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2005. – S. 39-47.
18. Patriotyzm jako wartość – mit czy rzeczywistość / Włodzimierz Karwowski // W : Komunikacja społeczna a wartości w edukacji / pod red. Wojciecha Maliszewskiego. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2007. – S. 209-221.
19. Patriotyzm w szkole i przez szkołę... / Grzegorz Gołaszewski // W : Twórczość w szkole : rzeczywistość i możliwe aspekty zagadnienia / pod red. Barbary Myrdzik, Małgorzaty Karwatowskiej. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2011. – S. 225-237.
20. Polska to Wielka Rzecz : scenariusz przedstawienia z okazji Święta Niepodległości / Wiesława Ciecierska // W : Scenariusze uroczystości szkolnych : gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne : część 1 / pod red. Krystyny Radwan. – Kraków : Wydawnictwo „Rubikon”, 2003. – S. 27-35.
21. Rodzaje patriotyzmu : czy i jak osobiste doświadczenia oraz wychowanie różnicują postawy narodowe? / Krystyna Skarzyńska // W : Wychowanie : pojęcia – procesy – konteksty : interdyscyplinarne ujęcie. T. 4 / pod red. Marii Dudzikowej, Marii Czerepaniak-Walczak. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2008. – S. 55-72.
22. Rola nauczyciela w procesie wychowania patriotycznego / Roman Król // W : Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości / pod red. Jolanty Szempruch. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2006. – S. 421-428.
23. Scenariusz apelu z okazji rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja / Joanna Błaszewska // W : Święta, święta... : wybór konspektów : praca zbiorowa / pod red. Doroty Grabowskiej. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007. – S. 97-99.
24. Scenariusz inscenizacji zorganizowanej z okazji Dnia Zwycięstwa / Teodozja Borowczyk // W : Święta, święta... : wybór konspektów : praca zbiorowa / pod red. Doroty Grabowskiej. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007. – S. 106-111.
25. Scenariusz uroczystego apelu „Spotkanie z historią – Konstytucja 3-go Maja” / Teresa Przygoda // W : Święta, święta... : wybór konspektów : praca zbiorowa / pod red. Doroty Grabowskiej. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2007. – S. 93-96.

26. Tradycje wychowania patriotycznego i obronnego / Leszek Solarczyk // W : Szkoła wobec wyzwań XXI wieku. T. 2 / pod red. Kazimierza Szmyda, Elżbiety Dolaty, Anny Śniegulskiej. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2012. – S. 201-214.
27. Trwałe wartości wychowania narodowego / Elwira Kryńska // W : Kreatorzy edukacyjnego dialogu / pod red. Anny Karpińskiej. – Białystok : Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana, 2002. – S. 199-212.
28. Wychowanie obywatelskie – nowy przedmiot nauczania w Anglii / Eugenia Potulicka // W : Wychowanie : pojęcia – procesy – konteksty : interdyscyplinarne ujęcie. T. 4 / pod red. Marii Dudzikowej, Marii Czerepaniak-Walczak. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2008. – S. 37-53.
29. Wychowanie patriotyczne a etos obywatelski / Grzegorz Grzybek // W : Aksjologia edukacji dorosłych / pod red. Janiny Kostkiewicz. – Lublin : Wydawnictwo Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 2004. – S. 259-267.
30. Wychowanie patriotyczne w elementarzach II Rzeczypospolitej / Katarzyna Kochan // W : Wychowawcza rola szkoły / pod red. Janusza Kirenko, Teresy Zubrzyckiej-Maciąg, Danuty Wosik-Kawali. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012. – S. 329-344.
31. Wychowanie patriotyczne w Polsce w okresie demokratycznych przemian / Danuta Żebrowska // W : Tożsamość teorii wychowania / pod red. Jana Papieża. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2011. – S. 273-286.
32. Wychowanie patriotyczne w procesie edukacyjnym przedszkoli częstochowskich / Maria Królica // W : Edukacja Jutra : kształcenie i wychowanie / pod red. Kazimierza Denka. – Sosnowiec : Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, 2011. – S. 335-352.
33. Wychowanie patriotyczne w przedszkolu wobec zmian socjokulturowych / Maria Królica // W : Dziecko-uczeń w systemie edukacyjnym : teraźniejszość i przyszłość / pod red. Ireny Adamek, Bożeny Muchackiej. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2010. – S. 38-45.
34. Wypominki narodowe / Andrzej Zwoliński // W : Scenariusze uroczystości szkolnych : gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalne : część 1 / pod red. Krystyny Radwan. – Kraków : Wydawnictwo „Rubikon”, 2003. – S. 113-138.
35. Zabieg propagandowy czy element wychowania patriotycznego? : powstania i plebiscyt na Górnym Śląsku w oczach Polaków po 1922 roku / Lech Krzyżanowski // W : Bibliologia polityczna / pod red. Dariusza Kuźminy. – Warszawa : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2011. – S. 187-195.
36. Znaczenie edukacji historycznej w kształtowaniu postaw patriotyczno-obywatelskich w okresie Polski Ludowej : (na podstawie wybranych regulacji resortu oświaty) / Edward Szkoda // W : Historia wychowania w kształceniu nauczycieli / pod red. Teresy Gumuły, Stanisława Majewskiego. – Kielce : Akademia Świętokrzyska, 2005. – S. 365-372.

ARTYKUŁY Z WYDAWNICTW CIĄGŁYCH:

1. 11 listopada – święto naszej Ojczyzny : scenariusz zajęć patriotycznych dla dzieci 6-7-letnich z przedszkoli i szkół katolickich / Anna Parafiniuk, Rafał Semołoniak // Wychowawca. – 2016, nr 11, s. 20-21.
2. IV Powiatowy Konkurs Poezji i Pieśni Patriotycznej / Jolanta Malasiewicz, Monika Orszulak, Radosław Budzanowski // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2013, nr 1, s. 10-11.
3. „A to Polska właśnie” / Jolanta Sasin // Wychowawca. – 2017, nr 4, s. 27-35.
4. „Aby serce mieć w sam raz” – o uczeniu miłości do Polski / Jolanta Gajęcka // Wychowawca. – 2000, nr 6, s. 22-23.
5. „Biel i czerwień”, czyli o kształtowaniu postaw patriotycznych w edukacji wczesnoszkolnej : na przykładzie wybranych pakietów edukacyjnych / Maria Sobieszczyk // Nowa Szkoła. – 2014, nr 4, s. 39-44.

6. „Czerpiąc ze źródła, posiadamy niezwykłą siłę działania” [fragment programu edukacyjnego] : scenariusz zajęć dla klasy V / Joanna Janosz // Wychowawca. – 2017, nr 12, s. 32-35.
7. „Czytanka o Polsce” – zajęcia z głośnym czytaniem : nauka poprzez zabawę / Justyna Bździuch // Poradnik Bibliotekarza. – 2018, nr 12, s. 38-[40].
8. „Materiał diagnostyczny do użytku szkolnego i nie tylko...” : z cyklu „Moja wrażliwość patriotyczna” : staramy sobie odpowiedzieć – mam czy nie mam predyspozycji do kreowania w sobie uczuć patriotycznych? / Mariusz Malinowski // Edukacja i Dialog. – 2008, nr 4, s. 30-31.
9. „Moja mała ojczyzna” – fragment scenariusza zajęć dla klasy III / Mirosława Parlak // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 98-100.
10. Aktywny patriotyzm / Tadeusz Wójcik // Wychowawca. – 2003, nr 4, s. 16-17.
11. Apel : lekcja patriotyzmu i historii w pigułce / Joanna Sałasińska-Andruszkiewicz // Życie Szkoły. – 2013, nr 8, s. 16-17.
12. Bez wielkich słów i patosu / Anna Gaj // Wychowawca. – 2003, nr 4, s. 20.
13. Bo w tym gniazdku się rodziła, bo tu jest jej strzecha miła, bo tu jest jej raj! : liryka dla dzieci Marii Konopnickiej w edukacji patriotycznej w XXI wieku / Anna Łobos // Guliwer. – 2007, nr 3, s. 103-107.
14. Być Polakiem : ojczyznę kochać trzeba i szanować / Marek S. Szczepański, Weronika Ślęzak-Tazbir // Języki Obce w Szkole. – 2006, nr 6, s. 5-18.
15. Czy jesteśmy patriotami? : (na podstawie badań wśród uczniów szkół podstawowych) / Janina Mazur // Wychowawca. – 2005, nr 4, s. 5-7.
16. Czy lekcje wychowania patriotycznego są potrzebne? / Zenona Rondomańska // Wychowanie Muzyczne w Szkole. – 2007, nr 1, s. 5-16.
17. Czy patriotyzmu można nauczyć / Renata Zamojska-Reszke // Życie Szkoły. – 2007, nr 5, s. 44-45.
18. Dopełniające się ojczyzny / Kazimierz Denek // Nowa Szkoła. – 2011, nr 6, s. 13-24.
19. Droga do wolności : scenariusz widowiska / Bożena i Klemens Stróżyńscy // Nowa Szkoła. – 2006, nr 8, s. 6-13.
20. Dzieci z Wrześni – mali obrońcy Ojczyzny : lekcja wychowawcza lub zajęcia świetlicowe dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej / Lucyna Budacz // Wychowawca. – 2018, nr 11, s. 29.
21. Dziecko w świecie tradycji / Dominika Wojtek // Życie Szkoły. – 2014, nr 4, s. 12-13.
22. Dziecko w świecie trudnych słów / Bartosz Wojciechowski // Wiadomości Historyczne. – 2015, nr 6, s. 27-30.
23. Edukacja patriotyczna / Anna Klimowicz // Dyrektor Szkoły. – 2017, nr 11, s. 46, 48-51.
24. Edukacja patriotyczna kanwą terapii pedagogicznej na przykładzie Święta Odzyskania Niepodległości / Jadwiga Jastrzęb, Angelika Cedro, Małgorzata Zaleska // Wychowanie na co Dzień. – 2005, nr 9, s. I-III [wkładka metodyczna].
25. Edukacja regionalna, a edukacja narodowa i europejska / Anna Asyngier-Kozieł // Język Polski w Szkole IV-VI. – 2004/2005, nr 4, s. 7-20.
26. Edukacja regionalna jako element edukacji patriotycznej / Katarzyna Ziółowicz // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 42-51.
27. Elementy współczesnego patriotyzmu w ujęciu regionalnym i ogólnopolskim : konspekt gry miejskiej do zrealizowania w szkołach ponadgimnazjalnych w ramach wiedzy o społeczeństwie / Jarosław Durka // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2016, nr 2, s. 47-50.
28. Festiwal pieśni patriotycznej formą wychowania / Anna Kołodziej-Bielawska // Wychowanie na co Dzień. – 2007, nr 1-2, s. VIII [wkładka metodyczna].

29. Festiwal Piosenki Patriotycznej / Renata Cwajna // Magazyn Szkolny. – 2010, nr 3, s. 5.
30. Gimnazjaliści wobec wartości narodowych / Iwona Morawska, Małgorzata Latoch-Zielińska // Polonistyka. – 2011, nr 9, s. 18-23.
31. Godło i hymn narodowy : znaczenie symboli narodowych w codziennym życiu Polaka // Wychowanie w Przedszkolu. – 2016, nr 4, s. 58.
32. Historia – fundament narodowej tożsamości, czy... / Jerzy Pilikowski // Wychowawca. – 2004, nr 4, s. 5-7.
33. Humanistyczno-antropologiczne wizje edukacji / Janusz Gajda // Pedagogika Pracy. – 2009, T. 55, s. 54-59.
34. Idea Niepodległej Ojczyzny : Muzeum Polskie w Rapperswilu / Teresa Dziurzyńska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2013, nr 10, s. 12-15.
35. Jak kochać Ojczyznę? / Marek Drzewiecki // Wychowawca. – 2002, nr 11, s. 14-16.
36. Jak kochać Ojczyznę? : wychowanie patriotyczne dzisiaj / Marek Drzewiecki // Katecheta. – 2003, nr 1, s. 61-65.
37. Jak kształtować patriotyzm? / Piotr Janicki // Nauczanie Początkowe. – 2008, nr 6, s. 24-25.
38. Jak u siebie w domu : konspekt lekcji dla uczniów gimnazjum / Bernadetta Górka // Wychowawca. – 2010, nr 11, s. 25-26.
39. Jak uczyć patriotyzmu? : kontrowersje i propozycje rozwiązań / Maria Stachowicz-Polak // Magazyn Szkolny. – 2007, nr 9, s. 20.
40. Jak uczyć patriotyzmu w gimnazjum / Beata Adamowicz // Gazeta Szkolna. – 2006, nr 49, s. 23.
41. Jak uwzględnić priorytet MEN dotyczący wychowania patriotycznego i obywatelskiego w pracy szkoły / Stefan Wlazło // Dyrektor Szkoły. – 2006, nr 11, s. 29-32.
42. Jak wprowadzić dziecko w świat małej i wielkiej Ojczyzny / Małgorzata Gogolewska-Tośka // Nauczanie Początkowe. – 2011/2012, nr 3, s. 83-86.
43. Jestem Polakiem! / Joanna Kozubek // Wychowanie w Przedszkolu. – 2017, nr 6, s. 12-19.
44. Jestem Ślązakiem, Polakiem i Europejczykiem / Beata Opiełka, Iwona Derudder // Wychowanie w Przedszkolu. – 2010, nr 9, s. 57-58.
45. Jesteśmy dumni z naszej Ojczyzny / Jolanta Tadra // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 87-97.
46. Język ojczysty – zaniedbany obszar wychowania / Elżbieta Górnikowska-Zwolak // Kultura i Społeczeństwo. – 2010, nr 2, s. 172-192.
47. Kiedy myślę Polska... - happening patriotyczny / Karina Bekus, Sylwia Herman // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2017, nr 4, s. 7-11.
48. Koło młodych patriotów : program dla II etapu kształcenia (klasy IV-VI) / Iwona Bożena Bukrejska, Anna Beata Bukowska // Wychowawca. – 2007, nr 12, s. 18-20.
49. Konteksty patriotyczno-historyczne w edukacji / Natalia Maria Ruman // Wychowawca. – 2013, nr 11, s. 5-7.
50. Kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich na przykładzie pracy z patronem szkoły / pod red. Danuty Bernackiej-Winczek, Grażyny Bochenkiewicz // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2007, nr 2, s. 15-26.
51. Kształtowanie postawy patriotycznej : propozycja metodyczna cyklu lekcji wychowawczych (III kl. gimnazjum) / Agnieszka Kaczmarek // Wychowawca. – 2003, nr 4, s. 22-23.
52. Kto ty jesteś? / Beata Szurowska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2005, nr 9, s. 23-25.

53. Kto ty jesteś? Polak mały / Michalina Ziętek, Joanna Adamska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2014, nr 4, s. 55-56.
54. Kto ty jesteś? Polak mały : projekt edukacyjny z zakresu edukacji patriotycznej realizowany w świetlicy / Dorota Krzycka // Świetlica w Szkole. – 2015, nr 2, s. 6.
55. Ku czci dawnych bohaterów / Rafał Ryszka // Wychowawca. – 2003, nr 4, s. 18-19.
56. Kulturowanie obyczajowości religijnej i tradycji narodowych / Teresa Drewka // Wychowawca. – 2006, nr 1, s. 16-17.
57. Lekcja patriotyzmu / Monika Roslan // Wychowanie w Przedszkolu. – 2009, nr 2, s. 54-55.
58. Lekcje patriotyzmu : na nowo odczytane / Mariusz Malinowski // Edukacja i Dialog. – 2007, nr 7, s. 14-15.
59. Literatura w edukacji patriotycznej / Iwona Morawska // Edukacja i Dialog. – 2002, nr 9, s. 58-65.
60. Lokalne wychowanie patriotyczne : zestawienie bibliograficzne w wyborze / Agata Arkabus // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2007, nr 2, s. 69-74.
61. Łączenie teorii z praktyką w wychowaniu patriotycznym / Krystyna Buławka // Meritum. – 2008, nr 1, s. 26-29.
62. Metody pracy zuchowej w kształtowaniu postaw patriotycznych / Marzena Uznańska, Elżbieta Zyzik // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 63-67.
63. Mieczysław Kuznowicz o patriotyzmie z perspektywy wychowawczej / Janusz Mółka // Ruch Pedagogiczny. – 2006, nr 1-2, s. 75-81.
64. Młodzi a historia / Andrzej Zwoliński // Wychowawca. – 2018, nr 11, s. 5-8.
65. Moja mała Ojczyzna : scenariusz wieczornicy patriotycznej – szkoła ponadpodstawowa / Ewa Żukowska // Wychowawca. – 2003, nr 7-8, s. 27-28.
66. Moja rodzina jest najważniejsza! / Elżbieta Korczewska, Joanna Kozubek // Wychowanie w Przedszkolu. – 2017, nr 3, s. 10-16.
67. Motywy regionalne i patriotyczne w literaturze dziecięcej / Dominika Wojtek // Wychowanie w Przedszkolu. – 2013, nr 10, s. 30-33.
68. Mój dom – nasz kraj / Urszula Świąty // Wychowanie w Przedszkolu. – 2006, nr 10, s. 26-28.
69. Mój dom – propozycje zajęć z elementami wychowania patriotycznego / Lidia Kołodziejaska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2018, nr 8, s. 12-15.
70. Mój kraj, moja miejscowość / Danuta Kręcisz // Wychowanie w Przedszkolu. – 2007, nr 10, s. 45-47.
71. Muzyka polska w poszukiwaniu narodowej tożsamości / Mieczysława Demska-Trębacz // Forum Nauczycieli. – 2006, nr 3, s. 5-16.
72. Muzyka w służbie Ojczyźnie – ważny element edukacji wczesnoszkolnej / Irena Chyla-Szypułowa // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 16-22.
73. Myśl o patriotyzmie / Roman E. Rogowski // Wychowawca. – 2000, nr 6, s. 26-28.
74. Na barwnym kiermaszu listopadowych różnaitości / Alina Jakubowska // Życie Szkoły. – 2017, nr 9, s. 33-38.
75. Nasz kraj / Urszula Mirowska, Marta Cedro, Agnieszka Cerulli // Wychowanie w Przedszkolu. – 2012, nr 7, s. 32.
76. Nasza Ojczyzna / Iwona Ponikowska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2010, nr 10, s. 38-39.
77. Nauczanie i wychowanie do patriotyzmu : zestawienie bibliograficzne / Elżbieta Trojan // Wszystko dla Szkoły. – 2008, nr 10, s. 19-20.
78. Nauczanie patriotyzmu / Kazimierz Ryczan // Wychowawca. – 2003, nr 4, s. 8-11.

79. Nie deptać flagi, nie pluć na godło... : jak w praktyce wygląda wychowanie patriotyczne : w regionie, w kraju i na świecie? / Adam Papierniak // Magazyn Szkolny. – 2014, nr 10, s. 3-4.
80. Nie tylko akademia, czyli garść pomysłów na uczczenie 11 listopada / Justyna Jędrzejak // Biblioteka w Szkole. – 2015, nr 10, s. 14-17.
81. Niepodległość? A co ja z tego mam? : zajęcia na temat niepodległości i współczesnego patriotyzmu / Barbara Polińska // Biblioteka w Szkole. – 2018, nr 5, s. 12-13.
82. Niepodległość znaczy wolność : scenariusz zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla klas II i III / Małgorzata Sasin, Izabela Faleńczyk // Wychowawca. – 2018, nr 11, s. 26-27.
83. Niezwykłe lekcje historii / Izabela Szelaąg // Wychowawca. – 2014, nr 5, s. 20-21.
84. Nowa formuła wychowania patriotycznego / Maria Filipowicz // Wszystko dla Szkoły. – 2003, nr 10, s. 12-13.
85. O konieczności społecznej debaty o patriotyzmie / Błażej Przybylski // Edukacja Ustawiczna Dorosłych. – 2010, nr 4, s. 26-34.
86. O patriotyczne wychowanie / Mieczysław Albert Krąpiec // Wychowawca. – 2008, nr 11, s. 6-7.
87. O patriotyzmie w mediach / Adam Lepa // Wychowawca. – 2003, nr 4, s. 12-15.
88. O umiłowaniu Ojczyzny... / Piotr Mazur // Wychowawca. – 2006, nr 11, s. 7.
89. O wychowaniu ku wartościom narodowo-patriotycznym w edukacji szkolnej / Barbara Jaśniewicz // Meritum. – 2016, nr 3, s. 7-11.
90. O wychowaniu patriotycznym inaczej / Janina Osewska // Dyrektor Szkoły. – 2009, nr 11, s. 23-25.
91. O wychowaniu patriotycznym w szkole / Jan Frątczak // Nauczyciel i Szkoła. – 2011, nr 1, s. 111-121.
92. Obserwacja uczestnicząca / Bogdan Krawczyk // Nowa Szkoła. – 2010, nr 6, s. 20-23.
93. Od czasów minionych ku przyszłym, czyli o wychowaniu do wartości w oparciu o lokalne miejsca pamięci / Grażyna Bochenkiewicz // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2009, nr 3, s. 25-28.
94. Ojczyzna / Czesław Stanisław Bartnik // Wychowawca. – 2006, nr 10, s. 16-17.
95. Ojczyzna – obczyzna – obywatelskość / Jerzy Nikitorowicz // Ruch Pedagogiczny. – 2009, nr 1-2, s. 27-37.
96. Ojczyzna to kraj dzieciństwa / Alicja Niewolska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2009, nr 4, s. 30-34.
97. Pacjentka : scenariusz przedstawienia teatralnego dla klas V-VI szkoły podstawowej / Aldona Rumińska-Szalska // Wychowawca. – 2018, nr 1, s. 32-35.
98. Pamięć zbiorowa i jej rola w wychowaniu / Wojciech Hausner // Wychowawca. – 2006, nr 11, s. 16-17.
99. Patriotyzm – skrzydła i korzenie / Anna Majewska // Edukacja i Dialog. – 2003, nr 5, s. 46-49.
100. Patriotyzm – tak, ale... / Grzegorz Gołaszewski // Język Polski w Liceum. – 2006/2007, nr 3, s. 10-21.
101. Patriotyzm : zestawienie bibliograficzne w wyborze / Ewelina Czajkowska // Wychowawca. – 2010, nr 11, s. 31.
102. Patriotyzm a globalizacja : cykl zajęć kółka czytelniczego / Katarzyna John // Biblioteka w Szkole. – 2016, nr 4, s. 26-27.
103. Patriotyzm dzisiaj (cz. 1) / Jacek Salij // Wychowawca. – 2006, nr 6, s. 16-17.
104. Patriotyzm dzisiaj (cz. 2) / Jacek Salij // Wychowawca. – 2006, nr 7-8, s. 24.
105. Patriotyzm dzisiaj (cz. 3) / Jacek Salij // Wychowawca. – 2006, nr 9, s. 16-17.
106. Patriotyzm godny przypomnienia / Maria Tota // Wychowawca. – 2018, nr 10, s. 12-13.
107. Patriotyzm jutra jako inicjatywa edukacyjna / Bogdan Urbanek // Nowa Szkoła. – 2017, nr 8, s. 8-14.

108. Patriotyzm na lekcjach języka polskiego w gimnazjum / Agnieszka Kania // Edukacja. – 2016, nr 1, s. 89-101.
109. Patriotyzm nowego człowieka / Piotr Mazur // Wychowanie na co Dzień. – 2010, nr 4-5, s. 8-12.
110. Patriotyzm refleksyjny w narracji internetowej / Mariusz Malinowski // Edukacja i Dialog. – 2007, nr 9, s. 15.
111. Patriotyzm w edukacji dzieci i młodzieży / Dorota Kołodziej, Magdalena Hadaś // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2007, nr 3, s. 42.
112. Patriotyzm w edukacji małego dziecka / Natalia Maria Roman // Wychowawca. – 2010, nr 11, s. 6-8.
113. Patriotyzm w oczach współczesnej młodzieży : (analiza ankiety) / Andrzej Masiewicz // Wychowawca. – 2005, nr 4, s. 8-9.
114. Patriotyzm w pieśniach zaklęty, czyli mała i wielka historia z optymistycznym zakończeniem / Dorota Klinowska // Dyrektor Szkoły. – 2007, nr 4, s. 46.
115. Pedagogika pokoju, edukacja obywatelska i wychowanie patriotyczne w ujęciu Profesor Eugenii Anny Weśółowskiej / Krzysztof Klimek // Edukacja Dorosłych. – 2016, nr 1, s. 77-85.
116. Pieśni patriotyczne w edukacji dzieci / Katarzyna Rogozińska // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 23-28.
117. Piórem, dłutem i batutą służyć ojczyźnie : (scenariusz godziny wychowawczej dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej) / Ewa Grzesiak // Wszystko dla Szkoły. – 2011, nr 3, s. 13-15.
118. Płynie Wisła, płynie... : scenariusz o tematyce patriotycznej / Barbara Danecka, Michał Danecki // Bliżej Przedszkola. – 2013, nr 4, s. 40-42.
119. Po co i jak uczyć patriotyzmu? / Artur Belowski // Nauczyciel i Szkoła. – 2017, nr 4, s. 105-125.
120. Po co i jak uczyć patriotyzmu w szkole? / Julian Piotr Sawiński // Wszystko dla Szkoły. – 2007, nr 10, s. 7-10.
121. Podchody patriotyczne : zajęcia dla klas I-III szkoły podstawowej lub zajęcia świetlicowe / Adam Adamczyk // Wychowawca. – 2018, nr 11, s. 25-26.
122. Polacy o Polakach i zgodzie narodowej : scenariusz słowno-muzyczny / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. – 2011, nr 4, s. 24-26.
123. Polska jesień a wychowanie patriotyczne / Ewa Grodecka // Gazeta Szkolna. – 2003, nr 46, s. 17.
124. Polska z głębi dziejów / Andrzej Zwoliński // Wychowawca. – 2018, nr 10, s. 5-9.
125. Polski superbohater : Marszałek Józef Piłsudski i jego tajemnice : scenariusz warsztatów realizowany w ramach Małopolskich Dni Książki „Książka i Róża” / Wanda Matras-Mastalerz // Poradnik Bibliotekarza. – 2018, nr 5, s. 38-40.
126. Polskie pieśni patriotyczne w okresie dążenia Polaków do odzyskania niepodległości Ojczyzny : edukacja patriotyczna / Joanna Put // Forum Nauczycieli. – 2011, nr 2, s. 51-59.
127. Polskie tańce narodowe : ważny składnik edukacji wczesnoszkolnej / Anna Śliwińska // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 52-62.
128. Poznajemy folklor swojego regionu / Jolanta Storzyńska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2010, nr 10, s. 36-37.
129. Poznajemy swój region i jego tradycje / Joanna Mućka, Anna Rudzka // Wychowanie w Przedszkolu. – 2008, nr 4, s. 47-49.
130. Poznajemy symbole narodowe / Krystyna Żuchelkowska // Wychowanie w Przedszkolu. – 2000, nr 3, s. 141-144.
131. Program ścieżki patriotycznej : propozycja metodyczna do klasy IV / Ewa Kamińska, Krystyna Kowalska // Język Polski w Szkole IV-VI. – 2001/2002, nr 4, s. 60-66.

132. Próby rekonstrukcji wychowania patriotycznego w Stanach Zjednoczonych po 11 września / Ewa Dąbrowa // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 79-86.
133. Przekaz wartości patriotycznych w edukacji – powinność wychowawcza według myśli pedagogicznej papieża Jana Pawła II / Natalia M. Ruman // Wychowanie na co Dzień. – 2012, nr 6, s. 20-27.
134. Przywiązanie do skrawka ziemi / Karol Zdybel // Magazyn Szkolny. – 2007, nr 2, s. 29.
135. Refleksje o historii i patriotyzmie : Ojczyzna, globalizacja – przewartościowania XXI w. / Hanna Wójcik-Łagan // Wiadomości Historyczne. – 2006, nr 2, s. 2-9.
136. Rodzina wobec tradycyjnych wartości narodowych / Lidia Pawelec // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 2, s. 21-25.
137. Rola historii w kształtowaniu postaw patriotycznych współczesnej młodzieży / Barbara Kubis // Wiadomości Historyczne. – 2011, nr 1, s. 16-26.
138. Rola literatury w edukacji patriotycznej uczniów szkoły podstawowej (1944-1989) / Iwona Morawska // Polonistyka. – 2005, nr 9, s. 54-56.
139. Rola nauczycieli szkół średnich w budowaniu patriotyzmu młodzieży polskiej w XIX wieku / Adam Massalski // Przegląd Historyczno-Oświatowy. – 2013, nr 3/4, s. [5]-24.
140. Różne oblicza patriotyzmu / Stanisław Tubek // Edukacja i Dialog. – 2002, nr 2, s. 55-60.
141. Rzec o wychowaniu patriotycznym : przykłady dobrej praktyki / Antonina Telicka-Bonecka // Meritum. – 2016, nr 3, s. 86-91.
142. Skarby narodowe : scenariusz z okazji Święta Niepodległości / Agata Arkabus // Biblioteka w Szkole. – 2018, nr 6, s. 24-25.
143. Sławni Polacy : projekt edukacyjny / Ewa Błęszyńska, Grażyna Gorynowicz-Wieczorek // Biblioteka w Szkole. – 2014, nr 6, s. 16.
144. Słowo i muzyka w „Śpiewniku dla dzieci” : wpajanie postaw i przekazywanie dziedzictwa narodowego najmłodszym u schyłku XIX stulecia / Anna Łobos // Chowanna. – 2009, tom jubileuszowy, s. 297-305.
145. Spacerkiem po Krakowie : inscenizacja muzyczno-ruchowa / Regina Dąbrowska // Bliżej Przedszkola. – 2013, nr 4, s. 58-[61].
146. Sto lat Polski – obchody stulecia niepodległości : (bibliografia propozycji metodycznych) / Elżbieta Trojan // Wychowawca. – 2018, nr 10, s. 19.
147. Strofy o Ojczyźnie / Agata Korzeń // Wychowawca. – 2008, nr 11, s. 21.
148. Symbole bliskie sercu Polaka : konkurs historyczny dla uczniów szkół podstawowych / Anna Gorlewska // Wszystko dla Szkoły. – 2008, nr 6, s. 11-12.
149. Symbole narodowe : projekt edukacyjny (badawczy) / Renata Wesołowska, Aneta Gintrowska // Wszystko dla Szkoły. – 2005, nr 9, s. 19-20.
150. Symbole państwowe i narodowe Polski okiem geografa / Jerzy Wrona // Geografia w Szkole. – 2009, nr 1, s. 19-25.
151. Szkolna poetyka patriotyzmu / Wiesława Tomczyk-Mroczek // Wszystko dla Szkoły. – 2009, nr 4, s. 6-8.
152. Ślady polskości w różnych krajach szkołą praktycznego patriotyzmu / Grzegorz Kiedrowicz // Nowa Szkoła. – 2014, nr 9, s. 13-21.
153. Święto Niepodległości : konspekt lekcji wychowawczej dla klasy I gimnazjum / Elżbieta Utig // Wychowawca. – 2012, nr 11, s. 27.
154. Świętować, czyli czcić (międzyprzedmiotowy projekt „Jak ja kocham te barwy”) / Piotr Lech // Dyrektor Szkoły. – 2005, nr 10, s. 10-11.

155. Ta, co nie zginęła : montaż słowno-muzyczny z okazji Święta Niepodległości / Ewa Zając // Wychowawca. – 2014, nr 11, s. 34-35.
156. Tradycje kulturowe / Małgorzata Naumowicz // Wychowanie w Przedszkolu. – 2005, nr 10, s. 18-23.
157. Treści patriotyczne realizowane w szkole podstawowej jako istotny element edukacji obronnej / Lidia Pawelec, Renata Zaborek, Hubert Pawelec // Przegląd Naukowo-Metodyczny Edukacja dla Bezpieczeństwa. – 2015, nr 1, s. 253-264.
158. Tylko guziki nieugięte : scenariusz szkolnego programu artystycznego / Ewa Woltmann // Wychowawca. – 2008, nr 2, s. 27-30.
159. W trosce o kulturę narodową / Andrzej Zwoliński // Wychowawca. – 2004, nr 4, s. 12-14.
160. Wartości patriotyczne w literaturze dla dzieci młodszych / Marek Kątny // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 7-15.
161. Wartości patriotyczne w twórczości Stanisława Moniuszki : (scenariusz lekcji muzyki dla klasy VI) / Danuta Dębska // Wszystko dla Szkoły. – 2007, nr 10, s. 22-23.
162. Wątki patriotyczne w malarstwie i sztuce polskiej XIX w. / Anna Rak // Forum Nauczycieli. – 2007, nr 2, s. 43-49.
163. Współczesna odmiana patriotyzmu / Jacek Chmielowski // Edukacja i Dialog. – 2006, nr 4, s. 6-9.
164. Współczesny patriotyzm : kocham Polskę nowocześnie / Zdzisław Hofman // Edukacja i Dialog. – 2013, nr 7-8, s. 12-13.
165. Wychowanie dla Polski : (propozycja metodyczna dla klasy VI) / Halina Czajewska // Język Polski w Szkole IV-VI. – 2003/2004, nr 2, s. 46-54.
166. Wychowanie do demokracji / Patrycja Woźniak // Wychowawca. – 2018, nr 11, s. 22-23.
167. Wychowanie do patriotyzmu : zestawienie bibliograficzne w wyborze / Elżbieta Trojan // Wychowawca. – 2015, nr 11, s. 17.
168. Wychowanie obywatelsko-państwowe Kazimierza Sońnickiego / Halina Gajdamowicz // Przegląd Historyczno-Oświatowy. – 2002, nr 3-4, s. 131-140.
169. Wychowanie patriotyczne / Roman Król // Wychowawca. – 2004, nr 4, s. 8-11.
170. Wychowanie patriotyczne : zestawienie bibliograficzne w wyborze / Elżbieta Trojan // Nowa Szkoła. – 2010, nr 9, s. 56-62.
171. Wychowanie patriotyczne a treści programowe i proces nauczania zintegrowanego / Irena Stańczak // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 35-41.
172. Wychowanie patriotyczne i obywatelskie : zestawienie bibliograficzne w wyborze / Elżbieta Barczyk, Ewa Otrąbek // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2006, nr 4, s. 66-68.
173. Wychowanie patriotyczne na lekcjach chemii / Natalia Wanda Skinder // Chemia w Szkole. – 2008, nr 2, s. 24-27.
174. Wychowanie patriotyczne w edukacji wczesnoszkolnej / Helena Radziejewicz // Wychowawca. – 2007, nr 9, s. 16-17.
175. Wychowanie patriotyczne w praktyce / Klemens Stróżyński // Nowa Szkoła. – 2006, nr 8, s. 4-5.
176. Wychowanie patriotyczne w rodzinie / Marta Czerwonka, Helena Piróg // Wychowawca. – 2002, nr 11, s. 20-22.
177. Wychowanie patriotyczne w rodzinie / Urszula Tokarska // Wychowawca. – 2016, nr 11, s. 18-20.
178. Wychowanie patriotyczne w szkole / Aneta Paszkiewicz // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2016, nr 4, s. 17-22.

179. Wychowanie patriotyczne w szkole na Czerniakowie / Maria Burdowicz-Nowicka // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2006, nr 8, s. 56-60.
180. Wychowanie patriotyczne w Szkole Rycerskiej / Stanisław Ludwik Krowicki // Gazeta Szkolna. – 2006, nr 28/29, s. 26.
181. Wykorzystanie patriotycznego programu wychowawczego ZHR w procesie kształtowania patriotycznych postaw dzieci i młodzieży / Beata Hucz-Pszon // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2007, nr 2, s. 48-50.
182. Wzrastanie w wartościach narodowych i chrześcijańskich : program lekcji wychowawczych dla szkoły ponadgimnazjalnej lub III klasy gimnazjum / Elżbieta Ciemięga // Wychowawca. – 2017, nr 6, s. 30-35.
183. Zaginiony rozkaz Piłsudskiego : plan gry miejskiej dotyczącej odzyskania niepodległości / Karol Baranowski // Biblioteka w Szkole. – 2018, nr 4, s. 10-11.
184. Zapalmy światło pamięci! : przez edukację regionalną do patriotycznej i obywatelskiej / Iwona Jamro, Małgorzata Stępień // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2017, nr 3, s. 59-64.
185. Zestawienie bibliograficzne w wyborze: wychowanie patriotyczne i obywatelskie / Elżbieta Barczyk, Ewa Otrąbek // Częstochowski Biuletyn Oświatowy. – 2006, nr 4, s. 66-68.
186. Zestawienie bibliograficzne w wyborze na temat edukacji patriotycznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym / Anna Klimaszewska // Nauczanie Początkowe. – 2007/2008, nr 1, s. 104-106.
187. Zielone światło dla sześciolatka : gdzie mieszkasz? / Małgorzata Woźniak // Wychowanie w Przedszkolu. – 2009, nr 1, s. 38-39.
188. Znam miejsce, w którym mieszkam / Elżbieta Korczewska, Joanna Kozubek // Wychowanie w Przedszkolu. – 2017, nr 5, s. 8-13.

Wydawca: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 00-335 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7; tel.: 22 827 52 96

Redaktor Naczelna: dr Anna Marcol

Zespół redakcyjny: Wiesława Budrowska, Aldona Zawałkiewicz, Mateusz Paradowski,
Beata Malentowicz, Bożena Boryczka

Projekt graficzny: Wojciech Zawałkiewicz

Skład i redakcja techniczna: Jadwiga Pawluk

Korekta: Izabella Milewska-Warta

E-mail: biuletyn.bnb@gmail.com

<https://bnb.oeiizk.waw.pl>